ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 10 Մէճիտ
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 1/2 »
» » Գաւառաց » 6 1/2 »
Օտար Թղթատարով ղրկուած 2 1/2 լիրա

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 գրշ. երկու անգամի համար 2 գրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի։

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ

30 ՓԱՐԱՑ

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

30 ՓԱՐԱՑ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գնացած լրագրաց ճամբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի։ Կ. Պոլիս Պահճէ—Գափու Ճէլալ Պէյ խան Թիւ 31 Մասիսի գրասենեակը։

Ճամբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

Զտպուած նամակ, յօդուած, և այլն ետ չեն տրուիր։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խառն. — Հեռագրական—Ազգային լուրեր. — Ընկերվարականութիւն (Սօսիալիզմ) ի Ֆրանսա—Պուլղարիա—Ռումանիա և Տ. Խորէն Սրբազան. — Եգիպտոսին գնացած տղայք (Շար. և վերջ). —Առևտրական. —Թերթօն Մասիսի. — Տնտեսական զարգացումն Հայոց։

Կ. ՊՈԼԻՍ 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մայրաքաղաքիս Աւստրիական դեսպան Պ. Քալիչէ երէկ կայսերական պալատը գնաց և իր հրաժեշտի ողջոյնը վեհ. Սուլթանին մատուցանելէ յետոյ վառնայի շոգենաւով մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ։ Բարձր. Նախարարապետին կողմէ իր թարգմանն և արտաքին գործոց նախարար Սայիտ փաշայի կողմէ Կիւլպաեան Միքայէլ էֆէնտին շոգենաւն երթալով յաջող ուղևորութիւն մաղթեցին և միանգամայն Աւստրիոյ արտաքին գործոց նախարարին ուղղեալ երկու նամակ յանձնեցին, որովք վերջին օրերս Աւստրիոյ կայսրէն պատուանշան ստացող նախարարք ըստ սովորութեան շնորհակալութիւն կը յայտնէին։

Իսթէրն Էքսփրէս կըսէ թէ Աւստրիական դեսպանին ուղևորութեան շարժառիթը Բումելիի երկաթուղեաց գիծերու Եւրոպական [illegible]։

Գերմանիոյ կայսեր քեռորդի Մէքլէնպուրկի դուքսն երէկ պալատական կառօք և Թիկնապահ Անժէտ պէյի հետ Թոփ-գաբուի կայսերական պալատն երթալով բոլոր շէնքն, ինչպէս նաև արքունի գանձուն մէջ պահուած հազուադիւտ գիրքերն ու Թանկագին գոհարեղէններն աչքէ անցուց, և ապա Բերա իր օթևանը վերադարձաւ։ Քիչ մը յետոյ Գերմանական դեսպան Պ. Րատովից և Մէքլէնպուրկի դուքսը պալատէն յատկապէս ղրկուած քառաձի կառօք Եըլտըզի կայսերական պալատն երթալով վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւ ունեցան. Ն. Կ. Վեհափառութիւնն յոյժ սիրալիր ընդունելութիւն մ'ըրաւ անոնց։ Երէկ Մուհարրէմի 10րդ օրը լինելուն պատճառաւ, ի պատիւ Մէքլէնպուրկի դքսին կայսերական պալատան մէջ տրուելիք կոչունքն յառաջիկայ ուրբաթ աւուր թողուեցաւ։

Իսթէրն Էքսփրէս կը ծանուցանէ թէ Աւստրիական դեսպան Պ. Քալիչէ, Ռուսական դեսպան Պ. Նէլիտոֆ և արտաքին գործոց նախարար Սայիտ փաշա անցեալ շաբաթ օր Գարատաղի խնդրոյն վրայ երկար խորհրդակցութիւն մ'ունեցեր են, յորում համաձայնութեամբ որոշեր են որ երեք տէրութիւնք, Ռուսիա, Աւստրիա և Բ. Դուռն, իրենց ազդեցութիւնն ի գործ դնեն, որպէս զի Ալպանիացի լեռնականաց և Գարատաղցւոց միջև խաղաղութիւնը պահպանուի։

Իսթէրն Էքսփրէս կը հերքէ այն լուրը թէ Լորտ Տըֆըրին ի մօտոյ ի Պօլիս պիտի վերադառնայ։ Լորտ Տըֆըրինի պաշտօնին նպատակն է որոշել թէ որո՛նք են Եգիպտոսի ապագայ կառավարութեան մէջ ընդունելիք լաւագոյն միջոցներն, և եթէ պահանջէ, կըսէ, այն արդիւնքներուն վրայ, որք այժմ այդ խնդիրը կը կնճռոտեն, հաւանական չէ որ Լորտ Տըֆըրին ամէն բան անձամբ [illegible] պիտի քննէ մանրամասնաբար՝ առանց Անգլիացւոց վրայ վստահութիւն դնելու, և շատ հաւանական է որ շատ բան ուրիշներէն տարբեր կերպով տեսնէ։ Հետևաբար կը մակաբերուի թէ Եգիպտոսի մէջ Անգլիոյ գործօղութիւնն ի մօտոյ բոլորովին նոր կերպարանք մ'առնու։

Լրագիրք ամենք ծանուցած էին թէ Ռուսիոյ կառավարութիւնը Ռուսիայէն ձի դուրս հանելն արգիլած էր, և մինչև իսկ ըսած էին թէ այս տնօրինութիւն ոչ միայն Գերմանիոյ և Աւստրիոյ դէմ ուղղեալ էր, այլ նաև Թուրքիոյ, որպէս զի Օսմանեան հեծելազօրաց վերակազմութիւնն արգելքի հանդիպի։ Ռուսիոյ կառավարութիւնը պաշտօնապէս ծանուցանել տուաւ թէ այսպիսի արգելք մը գոյութիւն չունի։

Աղեքսանդրիոյ Ֆար լրագիրն հետևեալ տեղեկութիւնները կուտայ Սուտանի Սուտ Մարգարէին վրայ.

"Ներկայ ապստամբութիւնն յեղափոխութեան մը հանգամանքը չունի. ապստամբութիւն մ'է միայն ճարտար մարդէ մ'առաջնորդեալ, զոր սակայն Եգիպտական կառավարութիւնն իւր շնորհքներով լցուցած էր։ (Սուտ Մարգարէն կորտոն փաշայի կառավարչութեան օրով փաշայութիւն ստացաւ և յետոյ աստիճանազուրկ եղաւ)։ Այս մարդը մոլեռանդ Տէրվիշ մը իրեն օգնական դրաւ, որ Պորմիւէն և Տարֆուրէն գալով Մարոքի ընդարձակ երկիրները կը պտըտի ինքնահը- [illegible] գրգռելով, զորս կը համոզէ թէ Մէհտին Աստուծոյ առաքեալն է, և թէ կեդրոնական Ափրիկէի և մինչև բովանդակ Նուպիոյ Սուլթանը լինելու արժանի։

"Սուտ Մարգարէն Սուտանի Տէնքուլա քաղաքէն Մուհամմէտ Ահմէտ անունն անձ մ'է, որ ի սկզբան առաքինազարդ եղած էր, բայց յետոյ իւր արուեստով չկրնալով ապրիլ Սէննարի կողմն եկած էր հօճայութիւն ընելու։ Եւ որովհետև ընդհանրապէս տգէտ և աղքատ մարդոց հետ էր, շատ չանցած՝ գիտուն Շէյխ մ'երևցաւ անոնց աչքին։ Իւր համբաւն օրքան զօր կ'աւելնար, այնպէս որ ուխտի կուգային իրեն և խորհուրդ կը հարցընէին։ Հաստատելու համար այս ինքնակոչ Շէյխին շատ ժամանակ պէտք չեղաւ։ Տեսնելով որ հարստացած է և ամենէն կը մեծարուի, ինքզինք մարգարէ հրատարակեց և նոր Աշէրնէ չլինելով կը հաւատէ թէ զԱստուած տեսած է։ Հաւատացեալք իւր շուրջը գտնուած ժամանակ, քանիցս հոգւով երկինք վերանալ ձևացուցած է և այսպէս ընդ երկար առանց խօսելու հիացման մէջ մնալէ յետոյ՝ իբր երազէ մ'արթննալով՝ պատմած է իւր ունկնդրաց թէ դէպ ի երկինք բարձրացած էր, ուր Աստուած և իւր մարգարէներն ու առաքեալները մարդկային մտաց հասողութենէն վեր բաներու վրայ խօսած էին իրեն հետ։ Եգիպտական կառավարութիւնը տեսնելով որ Սուտ Մարգարէին ազդեցութիւնն օր քան զօր կ'աւելնար և հաւատացելոց թիւը կը բազմանար, որոշեց ձերբակալել զայն, բայց չկրցաւ յաջողիլ, որովհետև Մէհտին չուզեց անձնատուր լինել և ապստամբութեան դրօշ պարզեց"։

Սելանիկի նահանգին մէջ ձերբակալեալ 20ի չափ Ալպանիացի աւազակներ շաբաթ օրը մայրաքաղաքս բերուելով կեդրոնական բանտը դրուեցան։ Ասոնց հետ կը գտնուէին նաև քանի մը Պուլղարք, որք Մակեդոնիոյ Պուլղար ժողովրդեան մէջ յեղափոխական գրութիւններ ծաւալելու ամբաստանութեան ներքև էին։

Եթէ Լոնտրայէն Ֆրանսական Թան լրագրին քաղուած հեռագրի մը պէտք է հաւատ ընծայել, Խըտիվն իմացուցեր է Պ. Կլատսթոնի թէ Մոսովայի նաւահանգիստն Հապէշաց Թագաւորին Թողլու պատրաստ է, և թէ այս նկատմամբ կայսերական կառավարութեան հաւանութիւնը խնդրեր է։ Եգիպտական կառավարութիւնն այդ նաւահանգիստն Հապէշաստանի Թողլով իրապէս փոքր զոհողութիւն մը կ'ընէ բաղդատմամբ այն օգուտներուն զորս կրնայ քաղել։

Սուտանի մէջ իրաց վիճակն, ինչ որ ալ ըսեն պաշտօնական և ոչ պաշտօնական հեռագիրք, տագնապալից է։ Սուտան ոչ ևս կը հնազանդի Գահիրէի կառավարութեան, և Խտիվին համար խնդիր կայ գիտնալու թէ իւր իշխանութիւնը միմիայն Եգիպտոսի վրա՞յ պիտի տարածուի, թէ ըստ առաջնոյն պիտի շարունակէ մինչև ներքին մեծ լճերը տարածուիլ։

Մինչև ցարդ Հապէշաստան կատարեալ չէզոքութիւն պահած է Սուտ Մարգարէին և Եգիպտացւոց միջև։ Հապէշաց Թագաւորը սահմանագլխին վրայ բազմաթիւ բանակ մը համախմբելով բաւականացած է, որպէս զի ամեն պատահականութեան պատրաստ լինի։ Արդէն երեք ամիս կայ որ Հապէշաստան իւր զինուց օժանդակութիւնն առաջարկած էր Եգիպտացւոց, պայ- [illegible] տըն իրեն Թողուի։ Սուտանի մէջ տիրող ապստամբութեան առաջքն առնլու համար՝ Եգիպտոս իւր սահմանակից տէրութեան հետ բարեկամական յարաբերութիւններ տածելու պէտք ունի։

Աւստրիական Լոյտի ընկերութեան Թէթիս շոգենաւը նախընթաց օրը Պուլղարիայէն 4-500ի չափ իսլամ գաղթական բերաւ մայրաքաղաքս։

Հայտար փաշայի զինուորական հիւանդանոցին բժիշկ գայմագամ Նաճիպ պէյ նախընթաց օրն յանկարծամահ եղաւ։

Կը լսենք թէ հանգուցեալ Տօքթոր Քեաթիպեանի չորս նամակաց ընդդիմն, որք դատական իշխանութեան ձեռքը կը գտնուէին, իրենց տէրերուն յանձնուած են։

Վագըթ կ'ըսէ թէ Գարատաղի սահմանագլխին խնդիրն ալ կարևոր խնդրոյ մը կերպարանքն առած է և տակաւին չգիտցուիր թէ այս խնդիրն ի՞նչպէս պիտի լուծուի։

Վագըթ Եւրոպական հրապարակներուն վրայ արժեթղթոց գիներուն անկման պատճառ կը համարի Եւրոպիոյ մէջ տիրող ընդհանուր անվստահութիւնն և կ'ըսէ թէ քանի մ'ամիսէ մէջ յառաջիկայ գարնան պատերազմի մը պատահականութեան վրայ կը խօսուի։

Զրոյց կը պտըտի թէ Պրուսայի նախորդ կուսակալ Ահմէտ Վէֆիք փաշան՝ Պրուսայի մէջ կատարուած քննութեանց վրայ բացատրութիւններ տալու պիտի հրաւիրուի յատուկ յանձնախմբի մ'առջև։

Կը ծանուցուի թէ մեծ տէրութիւնք Գարատաղի նկատմամբ վերջին օրերս Բ. Դրան ղրկած ծանուցագրին պատասխանելով՝ յայտնած են թէ Գարատաղի իշխանութեան սպառնալիքներուն վրայ ծանօթութիւն չունին և թէ հրաման տուած են Ցէթինեէ նստող իրենց դեսպաններուն որ այս մասին տեղեկութիւններ հաղորդեն իրենց։

Գարատաղի սահմանագլխոյ վերջնապէս որոշելու պաշտօն ունեցող խառն յանձնախմբին Օսմ. պատուիրակներն անուանուած լինելով՝ ի մօտոյ մայրաքաղաքէս պիտի մեկնին իրենց պաշտօնատեղին։

Վեհ. Սուլթանը Մոսկուայի Ռուսական սպայակոյտին գլուխ Ցէքօրքոյ զօրավարին Բ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան շնորհեց։

Ռուսիոյ պաշտօնական լրագիրը կարինէն գրուած նամակ մը հրատարակած է, յորում ըսուած է թէ յատուկ պաշտօնով Էրզրումէն գտնուող Քեամիլ փաշա նախ 7,500 և ապա 10,000 ղրուշ ամսական առաջարկեր է Շէյխ Ուպէյտուլլահի եթէ Հիճազ երթալ բնակելու յանձնառու լինի։ Արդէն գիտենք թէ Շէյխ Ուպէյտուլլահ իւր բնակութիւնը Մուսուլի մէջ հաստատելու վրայ է, և շատ հաւանական է որ մեծկակ Թոշակ մ'ստանայ կայսերական կառավարութենէն։

Անգլիական Էճիբշըն կազէթ լրագիրը հետևեալ հատուածն հրատարակած է.

"Կ'իմանանք թէ Հայ կին մը Գահիրէի Անգլիական փոխ-հիւպատոսին աղերսագիր մը տուած է, որոյ մէջ յայտնուած իրողութիւնները կը փափաքինք որ մեր պաշտօնակիցք ալ հրատարակելու բարեհաճին։

"Աղերսարկուն աղքատ այրի կին մ'է, մայր զաւակաց. կը պատմէ թէ [illegible] կաթուղւոյն կայարանը գնացած էր Աղէքսանդրիայէն փախչողները բերող կառախումբերուն գալը տեսնելու։ Թմբակածութենէն գրեթէ երեք օր յետոյ երկու բնիկ կին կը տեսնէ, որոցմէ մին, որ յիմարեալ կ'երևէր, գրեթէ տասնօրեայ արու տղայ մը կը կրէր։ Միւսն՝ որ մանկամարդ կին մ'էր, իւր ընկերուհւոյն դէմ կը տրտնջէր թէ անհաւատի մը զաւակը կը խնամէր։

"Հայ կինը գթալով տղուն վիճակին վրայ, կը մօտենայ երկու կանանց և հաւատացնելով անոնց թէ ինք իսլամ սոնտու մ'է, կ'առաջարկէ տղան գնել և 9 ֆրանքի կը գնէ։ Ստնտու գտնելու համար երեք օր աշխատելով, կը յաջողի գտնել ամսական 20 ֆրանք վարձքով և տղան կաթոլիկ Հայոց եկեղեցւոյն մէջ մկրտել կուտայ։ Այս բարի կինը թէպէտ մեծ նեղութեան մէջ կը գտնուէր, բայց և այնպէս միշտ հոգացեր էր տղուն ապրուստը, բայց ի վերջոյ անկարող եղած է հոգալ, և այժմ երկու ամսական կը պարտի իւր ստնտուին։

"Արդ՝ կաղաչենք մեր պաշտօնակիցներն որ այս պարագաներն ընդարձակապէս հրատարակեն, որպէս զի՝ եթէ կարելի է՝ տղուն ծնողքն իմանան։ Իսկ եթէ դժբաղդաբար ծնողքը չներկայանան իրենց զաւակը պահանջելու, կը յուսանք որ հրատարակեալ իրողութիւնք յորդոր կը լինին մեր քաղաքացւոց այդ ողորմած այրի կնոջ օգնելու"։

Իգդիրից մեզ գրում են։ "Մեր գաւառի հողերի գրեթէ կէսը Թուրք բէգերի սեփականութիւն է համարւում։ Այժմ այդ բէգերը, նիւթական կարօտութիւնից ստիպուած, ծախում են իրանց հողերը։ Խորհուրդ ենք տալիս մեր գաւառի գիւղացիներին միացնել իրենց նիւթական միջոցները և գնել այդ ծախվող հողերը, դարձնելով նրանց գիւղերի համայնքի սեփականութիւն։ Մենք կազմում ենք այլ և այլ ընկերութիւններ, բայց չենք մտածում կազմել մի ընկերութիւն գիւղացիներից, որոնք կարող էին հետզհետէ ազատ հողերը համայնքի փողերով գնել և առած հողերը դարձնել համայնքի սեփականութիւն"։ (Մշակ)

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս առաւօտ հասած հեռագիրք

Լոնտրա 21 Նոյ.

Թայմզ՝ Ֆրանսական կառավարութեան Մադագասգարի և Քոնկոյի նկատմամբ դիտմանց ակնարկելով կըսէ թէ Անգլիա այդ երկիրներուն մէջ Ֆրանսայի ձեռնարկած քաղաքակրթիչ գործին վրայ չպիտի նախանձի։

Մասովայի նաւահանգիստն Հապէշաստանի թողուելուն նկատմամբ Թայմզի տուած լուրը կը հերքուի։

Փարիզ 21 Նոյ.

Երեսփոխանական ժողովը Պ. Պրազայի ձեռամբ Քոնկոյի հետ կնքեալ դաշնագիրը վաւերացուց։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԷԿՈՒ ԻՆՔՆԱԿՈՉ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ ԺՈՂՈՎԸ

Համագումար ժողովոյ անդամներէն ոմանք Գեր. Պատրիարքական փոխանորդ Հօրմէն կը խնդրեն Համագումար ժողով գումարել "կրօնական ժողովոյ իրաւասութեան ծրագիրը քննելու" համար։ Ն. Գերապատուութիւնն հրաւէր կը ղրկէ եկեղեցական ժողովոյն անդամոց, որոցմէ 16-17 հոգի երէկ կը գումարուին ի Պատրիարքարան, և կրօնական ժողովոյ իրաւասութեան ծրագիրը մի կողմ դնելով, բոլորովին տարբեր խնդիր մը կը յարուցանեն, այն է՝ կրօնական ժողովոյ կազմութեան եղանակն, և առարկելով թէ Ազգային Երեսփոխանական ժողովն Համագումարի ցանկէն Առաջնորդները դուրս հանելով իբր թէ Համագումարին իրաւունքը բռնաբարեր է, կ'որոշեն գրել առ Վարչութիւնն թէ կրօնական ժողովոյ ընտրութիւնն ապօրէն է իրենց համար։

Բայց եթէ այս ամենուն մէջ իրօք ապօրէն բան մը կայ, Համագումար ժողովոյ սոյն որոշումն է։ Օրակարգ կը սահմանեն "կրօնական ժողովոյ իրաւասութեան ծրագիրն", և էապէս տարբեր խնդրով մը կ'զբաղին։ Համագումար ժողով կը հրաւիրուի, և անդամոց մէկ չորրորդը միայն կը գումարուի։ Ցայտնապէս կ'երևի թէ այն եկեղեցականք, որք իրենց գաւառական պաշտօնավարութեամբք բաւական գայթակղութեան առիթ տուած էին և իրենց Ղալաթիոյ "եղբայրութեամբ" աննախանձելի համբաւ մ'ստացած, իրենց քանի մը համախոհներով նոր "դաւադրութիւն" մը նիւթած են ի վնաս ազգային շահուց։

Այսպէս ահա, մինչդեռ աշխարհական դասը կ'աշխատի ներքին գժտութեանց առաջքն առնուլ, և Ազգն անիշխանութենէ ազատելու փափաքով կրօնական ժողովոյ կազմութիւնը կը փութացնէ առանց վերստին ետ ղրկելու Համագումար ժողովոյ եռապատիկ ընտրելեաց ցանկն, այդ մի քանի եկեղեցականք նոր փորձ մը կը փորձեն ազգային ներքին գժտութեանց դուռ բանալու։

Ազգային Երեսփոխանական ժողովն իւր չափաւորութեամբ Ազգին ողջամիտ մասին հաւանութեան արժանացած է։ Սահմանադրութիւնը մեկնել՝ Երեսփոխանական ժողովոյն անժխտելի իրաւունքն է, և նա այս իրաւունքը շատ մեղմօրէն ի գործ դրած է։ Իսկ Համագումար ժողովոյ անդամոց մէկ մասին այս վերջին ծայրայեղութիւնն՝ աներկբայ ենք թէ ընդհանուր դատապարտութեան պիտի արժանանայ։

Ազգային վարչութիւնն անշուշտ ոչ միայն պիտի մերժէ այդ քանի մ'եկեղեցականաց յանդուգն և ապօրէն գործն, որ պարզապէս ապստամբական փորձ մ'է Ազգին դէմ, այլ և պէտք է փութայ իբրև խռովարար մայրաքաղաքէս հեռացնել և մէկ մէկ վանք ղրկել այդ մի քանի եկեղեցականներն, որք սակէ առաջ իրենց առաջնորդութեան յանձնուած գաւառները վեր ի վայր յուզելն և Ազգ. կեդրոնական վարչութեան այնչափ հոգ. և տագնապ. պատճառելնին բաւական չհամարելով, այժմ նոյն իսկ կեդրոնը խռովելու կը յանդգնին։

Նորընտիր կրօնական ժողովոյ անդամներէն Տ. Գրիգոր եպիսկոպոս Մինթանճեան, Տ. Արիստակէս քահանայ Գալֆաեան և Տ. Թադէոս քահանայ Սիմոնեան հրաժարական տուեր են։

Ըստ Սահմանադրութեան, Ազգ. Երեսփոխանական ժողովն իրաւունք ունի այս երեք հրաժարելոց տեղ իւր յարմար դատած եկեղեցականներն ընտրելու, Համագումար ժողովոյ ցանկէն կամ դուրսէն։

Կը լսենք թէ Էջմիածնէն եկած նորագոյն տեղեկութիւնք վեհ. Տ. Գէորգ կաթողիկոսին հիւանդութեան ծանրանալը կը ծանուցանեն։

Ցաւօք սրտի իմացանք թէ, կ'ըսէ Հայրենիք, անցեալ իրիկուն Սամաթիոյ երկաթուղւոյն վրայ ինքզինքն սպանող երիտասարդն ազգային կարևոր ուսուցիչներէ և մեր բարեկամներէ Խունկիկեան Միսաք էֆէնտիի եղբայր՝ Պ. Լևոն Խունկիկեան քսանամեայ երիտասարդն է եղեր։

Լրագրոյս երէկի Թուով հրատարակեցինք Մալաթիայէն "Ուղևոր"ի մը մեզ գրած կարևոր նամակն, յորում մեր Մալաթիոյ Թղթակցին քանի մը շաբաթ առաջ մեզ տուած մէկ լուրն՝ հաստատուած էր թէ Մալաթիոյ Հայ ժողովուրդն որոշած է այսուհետև Կ. Պոլսոյ վարչութեան հետ յարաբերութիւն ունենալ, փոխանակ ըստ առաջնոյն Սսոյ կաթողիկոսութենէն կախում ունենալու։ Իբրև առաջին ապացոյց իրենց այս որոշման, Մալաթիացիք Կ. Պոլսոյ կեդրոնական վարչութեան կը դիմեն բանիբուն Առաջնորդական տեղապահ մը խնդրելով փոխանակ Սըրապիոն Սրբազանի, որ իւր ծերութեան և անկարութեան պատճառաւ հրաժարական տուած է, որ ընդունուած է։ "Ուղևոր նամակագիրը կը յարէ սակայն թէ. "Եթէ Ազգ. վարչութիւնն որ և է պատճառաւ յապաղէ այս փափաքին իրագործումը, Մալաթիոյ ժողովուրդը կամայ ակամայ պիտի դիմէ վերստին առ Սսոյ Աթոռն և անտի պիտի խնդրէ իւր պաշտօնեայն"։

Այս կէտ արժանի է Ազգ. վարչութեան լուրջ ուշադրութեան։ Պատրիարքարանը մեծ հոգածութիւն ցուցուց իւր իրաւասութիւնը պահպանելու Սսոյ կաթողիկոսական խնդրոյն մէջ։ Այժմ պէտք է որ գործով հաստատէ իւր այդ հոգածութիւնն։ Մալաթիոյ խնդիրը լաւ առիթ մ'է ասոր։

Մալաթիայէն մասնաւորապէս կը գրեն մեզ թէ տեղւոյն ժողովուրդը կարող և պատրաստ է գոհացուցիչ ապրուստ մը տալու իւր Առաջնորդական տեղապահին, բայց թէ վարչութիւնը հոգ պէտք է տանի որ թեթևսոլիկ եկեղեցականի մը վրայ չիյնայ իւր ընտրութիւնն, որովհետև Մալաթիացիք վարժուած են պատկառելի և խիստ բարոյական տէր հովիւ մ'ունենալու։

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ (Սօսիալիզմ) Ի ՖՐԱՆՍԱ

(Շար. երէկի թիւէն.)

Արեւելք–մտաւորական բարձր խոյանաց այդ երկիրն–Արեւմուտքէն շատ առաջ տեսաւ իւր քաղաքաց և գաշտաց մէջ հասարակորդական (Կօմունիզմ) դրութեան ծաղկումը։ Անյիշատակ ժամանակներէ ի վեր ճանչցուած էր անդ վանական կեանքն, որ պարզ գործադրութիւնն է վերոյիշեալ դրութեան։ Ցոյն հեղինակք որ իրենց գործոց մէջ կը ջատագովեն զայն–Պղատոն, Քսենոփոն,—կարելի է թէ քաղեցին իրենց գաղափարներն արեւելեան այդ սովորութեան մէջ։ Լիգուրկոս Սպարտացւոց հասարակաց սեղաններ հաստատելով՝ կը լինէր առաջին օրէնսդիրն որ փորձած լինի հասարակորդը գործադրել երկրի մը մէջ իբրեւ քաղաքական օրէնք։ Պղատոն ճոխ երեւակայութեամբը կը յղանար պետութիւնն իբրեւ մի մեծ ընտանիք։ Ամէն իւր քաղաքացի մի անդամը կը կազմէ, և ինչպէս ընտանիքի մը անդամք հաւասար իրաւունքով, մի և նոյն սեղանը կը ճաշեն, նոյնպէս հաւասարութեամբ ամէն մի քաղաքացի պիտի վայելէ ամենայն բան, և փոխադարձաբար պիտի կատարէ ամենայն պարտքերը։ Անհատը կը վերնայ, ամենայն բան հասարակաց է։ Ոչ ոք տէր է որ և իցէ մի կտոր հողի, որ և իցէ մի առարկայի։ կանայք նոյնքան ազատութիւն ունին որքան արք։

Հին հասարակորդն, որպէս կը տեսնուի, ունի իբր առաջին և գըրեթէ միակ նպատակ՝ նիւթական կեանքի երջանկութիւնը, կ'ուզէ ջնջել ամէն հնարաւորութիւն նիւթական զրկանաց։ Վրայ հասաւ քրիստոնէութիւնն, առաջադրելով մարդուս բարոյականը բարձրացունել։ Հակառակ կռապաշտութեան՝ որ մարմինը կ'աստուածացնէր՝ քրիստոնէութիւնը կը համարի զայն մի անարգ ինչ և յոյս կը տածէ իւր նպատակն իրացունել տեսակ մը հասարակորդի միջոցով։ փորձը ցոյց կուտայ որ ձեռնարկը չպիտի յաջողի, եթէ անդէ վերոյիշեալ դրութեամբ ամբողջ հաւատացեալքը կառավարել։ Բայց կը վերապահէ զայն ամենակատարեալներուն համար, այսինքն այն հաւատացելոց որք պատրաստ էին առանձնանալ մի վանքի մէջ։ Երկար դարեր կը սահին, որոց մէջոյն մարդկութիւնը կը կորսնցէ խորհելու սովորութիւնը։ Գեղարուեստից և գեղատառից վերածննդեամբ, հին գաղափարք վերստին կը քննուին։ Անգլիա Թոմա Մօրիւս—Գաղղիա, Ժան Մօրէլլի և Պապեօֆ կը քարոզեն իրենց վարդապետութիւնքն որք անցնելով յԱնգլիա կը գտնեն սաստ մի արբանեակ Օվէն, զուրկ ամեն խոհականէ։ Օվէն կ'ուրանայ ինչ պարկեշտ և լաւ կողմեր որ հասարակորդը մինչեւ ցայն վայր պահած էր։ կը սկսի նախ չընդունիլ Աստուծոյ գոյութիւնը, կ'ուրանայ բարոյական, կրօնք և ընտանիք, այսինքն բիւրաւոր դարեր շարունակուած քաղաքակրթութեան ամէն արդիւնքը։ Իրեն համար չկայ ոչ լաւութիւն ոչ յոռութիւն, որովհետեւ, կ'ըսէ, մարդս իւր աշխատութեամբը չէ որ յոռի կամ լաւ է։ Ազատ կամք չկայ, և բախտն է որ կը կառավարէ աշխարհս։ Արդարութիւնը բառ մ'է, օգտակարն է որ կը փնտռուի։ Ամուսնութիւնը պէտք է վերցնել, իսկ զաւակներն հասարակութեան են և ոչ իրենց բուն ծնողաց (*)։

Գաղղիացին Գապէ այս դրութային կեանքը փորձեց կարելի ընել Թեքսասի անտառաց մէջ, յԱմերիկա–1848ին։ Ցնոր բախտ մը վիճակուած էր իւր տարօրինակ ձեռնարկին։ Ով որ այս բանաստեղծութեան պատրանքներէն խաբուած ընկերացած էր իրեն, մի քանի ամիս յետոյ լքեց զինքն և հեռացաւ։ Առաւօտ մ'ալ Գապէ արթննալով տեսաւ թէ իւր համայն հօտը ցրուած էր։ Ցուպն առաւ յուսահատ և իջաւ ի Սէն–Լուի, ուր աւանդեց հոգին ամենախեղճ աղքատութեան մէջ։

Գապէ սակայն ուղղակի Օվէնէ չէր սերած։ Իւր նախահայրն եղած է Սէն–Սիմոն — հանճար իմաստակ, յանդուգն և անխոհ։ Սէն–Սիմոն իւր վարդապետութիւնը կ'որոճար երբ դեռ 79 ի ցեղափոխութիւնը չէր պայթած։ Իւր հիմնադիրն ըսկըսած էր դէպ այն իմաստասիրական գաղափարաց տպաւորութեան տակ որոց ամէն մին իւր կարգին հասարակ հարուած հին ընկերութեան կողերը կը բախէր։ Իւր ըսկըզբունք էր Քօնտորսէի սա գեղեցիկ խօսքը. "Ընկերական ամէն օրէնք պարտին նպատակ ունենալ ամենաստուար և աղքատ դասուն թէ՛ բարոյական, թէ՛ մտաւորական և թէ ֆիզիքական բարւոքումը"։ Սէն–Սիմոն ջանահնար կը լինի գտնել միջոց մը ի գործ դնելու համար այս բեղմնաւոր սկզբունքն։ Ինքն աղքատ չէր, բայց ինչ որ ունէր անբաւական գտաւ իւր նպատակին համար։ Գործերու կը ձեռնարկէ, իւր ժրութիւնն, իւր իմացականութիւնը, թերեւս քիչ մ'ալ բախտն օգնելով, տէր կ'ընէ զինքը նշանաւոր մի գումարի։ Մարդկութեան համար աշխատելու ժամանակն ալ եկած էր։ Ցոյնը կը լինի մի կեդրոն ուր կը հաւաքուին ժամանակին ամենամեծ գիտնականք։ Գեղատի երիտասարդի մը եռանդով կ'սկսի ունենալ ամէն գիտութիւնները, չխափր և ոչ մի տեսակ զոհողութեան առջեւ, կը վատնէ վերջապէս իւր բոլոր հարստութիւնը որպէս զի կարենայ հաւաքել այն ամէն նիւթերն որոց միջով պիտի շինուէր իւր դրութիւն։ Ապրեցաւ 65 տարի։ կենաց մի մասը ճանապարհորդեց ազգաց օրէնքներն ու բարքերն իմաստասիրելու, և վերջին մասն իւր գաղափարաց տարածման յատկացնելէ յետոյ, երբ 1825 ին մեռաւ, այն աստիճանի հասած էր իւր աղքատութիւն՝ որ վերջին գրուածոյն ընդօրինակութեան համար ստիպուած էր հագուստները վաճառել։ Սէն–Սիմոն ունեցաւ իւր դպրոցն և իւր աշակերտներն, որոց ամէն մին գրեթէ հիմնադիր դարձաւ մի նոր վարդապետութեան։ կրնանք նմանցնել Սէն–Սիմոնականութիւնը մի տուփի որ սերմանեաց [illegible]։ Տուփը բացուեցաւ և հոն առաւ [illegible], բայց ամէն մի հատիկ [illegible] ակօս մը գտնելով հոն բողբոջեցաւ։ Այսպէս իրարու եռեւէ նոր նոր դըպրոցներ հաստատուեցան։

Կային մի քանի սկզբունք որոց վրայ համաձայն էին Սէն–Սիմոնի բոլոր աշակերտք։ Որոշած էին նախ թէ ի՞նչ տեսակ բարենորոգումներէ պէտք է սկսիլ, ինչպէս ջնջումն ազնուականութեան առանձնաշնորհութեանց, կերպարանափոխութիւն սեպհականութեան, դաստիարակութիւն ընկերական և արուեստագիտական, հաւասարութիւն կնոջ և առն։ Ընդհանուր կողմէ ընդունուած էր նաեւ հետեւեալ կանոնը. "Իւրաքանչիւրին ըստ իւր կարողութեան և անձնիւր կարողութեան ըստ իւր գործոց"։ Երկպառակութիւնն սկսաւ երբ ուզեցին ձեւել այն գործնական օրէնքներն որք պիտի կարգադրէին այն գաղափարաց գործադրութիւնը։ Անկասկած, այն Սէն–Սիմոնականն որ առաւել քան իւր ընկերքը քըմծաղ չարժեց իւր քրմապետական թեկնածութեամբ՝ Անֆանթէն էր։

Անֆանթէն, որոյ խաէականն էր մի տեսական կրօնական հասարակութիւն կազմել իւր քրմապետական իշխանութեան ներքեւ, կ'ըմբռնէր շատ մը հարցեր իւր ընկերներէն բոլորովին տարբեր կերպիւ։ Իրեն համար ժառանգականութեան սկզբունքն անիրաւ էր. "Թէ մարդս կ'ուզէ վայելել իւր աշխատութեան արդիւնքը, թէ կ'ուզէ ճաշակել իւր ձեռքով տնկած ծառին պտուղը, այդ շատ օրինաւոր է. բայց ինչո՞ւ ներենք որ այդ մարդ մեռնի մի ուրիշի աշխատութեան արդեամբք"։ Ժառանգութիւն ստացողը չաշխատեր, այդ ծառայութիւնը չպէտք է վարձատրել։ Անտեղութեան մ'առաջքն առնելու համար պէտք է միանգամայն խոչոր սեպհականքի մէջ չգլորել։ Ահա ինչ որ Անֆանթէն չէր նշմարեր։ Վերցուցէք ժառանգական սկզբունքը, ջնջած կը լինիք միասին և ընտանիքը։ Կնոջ ու առն հաւասարութիւնն ըմբռնել այն կերպիւ որ կը հասկնար Անֆանթէն՝ ուրիշ բան չէ բայց եթէ մղել կինն ուղղակի դէպի մի խառնակնայ կեանք, անդունդ բարոյականին։ Անֆանթէնի պետութիւնք կըցեր են իրենց կողմէ [illegible] գտնել։ Ջերմեռանդքի իրեն կատարել համակրանք է, Ռէնուղեանց գրագէտ և անտեսական գէթ այդ պարագլուխն որ 1863է ի վեր կը հեծէ Սիպերիոյ սառնամանեաց մէջ։ Աքսորէն առաջ նա հրատարակեց մի վէպ, անունը Ըն. Տէլաթ (ի՞նչ ընել հարկ է), որու մէջ յայտնանելու կուտայ Անֆանթէնի կարծիքը կնոջ ազատութեան մասին։ Այդ տարօրինակ վիպասանութեան գլխաւոր դիւցազնը—մի փիլիսոփայութիւն որ Ռուսիոյ կըրթեալ մասը վեր ի վայր դըրդեց—մեզ կուտայ անձնուիրութեան մի եզական օրինակ։ Ցեսնելով թէ իւր բնութիւնը չկրնար սիրելի ըլլալ իւր կնոջ և թէ սորա ու իւր մէկ բարեկամին մէջ ճշմարիտ սէր մը գոյացեր է, գլուխը կ'առնու փիլիսոփայաբար և կ'երթայ յԱմերիկա, ուզելով այսպէս յարգել իւր կնոջ ազատութիւնն, ուրիշ բառով երջանկութիւնն։ Այսպիսի մի բարոյական չէր կրնար հաճոյ լինել ամեն Սէն–Սիմոնականաց, և Սէն–Սիմոնականութիւնն անարգանաց միայն կ'ենթարկէր եթէ չլինէին այն հըրաշալի տուփին մէջ աւելի գեղեցիկ և բանաւոր սկզբանց սերմեր։ Այն որ ի սկզբանէ անտի ընդհանուր հաճելութիւն հրաւիրեց Սէն–Սիմոնի դպրոցին վրայ, ոչ իրենց փիլիսոփայական և ոչ ալ իրենց բարոյական վարդապետութիւնք էին, այլ այն ջերմ և մեծ եռանդն էր որով պաշտպանեցին թէ ամէն ոք աշխատութիւն՝ գործ մ'ունենալու իրաւունք ունի, թէ պէտք է աշխատութեան մ'արդիւնքը բաժնել իւրաքանչիւրին ըստ իւր գործոց, թէ կառավարութեան մ'առաջին պարտքն է գտնել ամէն կարելի միջոց բարւոքելու համար ամենամեծ և ամենաաղքատ դասուն վիճակը։

(Մնացեալը վաղը)

(*). — Զարմանալի է որ այս ձախող վարդապետութիւն սկսած է գործադրողներ գտնել ի Բարիզ, ուր մօտերս Էլիզէ Րըքլիւ հռչակաւոր աշխարհագիրն, «ամուսնութեան ազատութիւն» քարոզելով, իւր երկու աղջիկները մէկ մէկ մարդու տուաւ առանց կրօնային և քաղաքային որ և է ամուսնական արարողութեան։ Ինք ալ երեք անգամ ամուսնացած էր իւր կանանց յաջորդական մահուամբ. առաջին անգամուն կրօնային և քաղաքային ամուսնութիւն միանգամայն կատարել տուած էր, երկրորդ անգամուն միայն քաղաքային ամուսնութիւն, իսկ երրորդ անգամուն առանց որ և է ամուսնական արարողութեան կատարելու։ Փ.

ՊՈՒԼՂԱՐԻԱ—ՌՈՒՄԱՆԻԱ ԵՒ Տ. ԽՈՐԷՆ ՍՐԲԱԶԱՆ

Լրագիրք մեծ խաղեր կրնան խաղալ ո՛չ միայն ազգի մը՝ այլ եւ յաճախ աշխարհի բաղդին հետ. մի բացարձակ ճշմարտութիւն է այս՝ զոր ուրանալն է դժուարին։ Այսօր կը կարդանք թէ քաղաքական կնճռալից խնդիր մը, զոր [illegible] դիւանագիտութիւնը մեծ տաղնապի մէջ դրած է. կը տեսնենք, այո՛, թէ քաղաքական մըթնոլորտը պատերազմածին թանձրամած ամպերով պատեալ է. վաղը Թայմ[ս] կամ Ցէյթա կործիք մը կը յայտնէ և անոր փոփոխութիւն ի պարզութիւն փոխ եւ արհաւիրք փարատին։

Ապաքէն հրաշալի ազդեցութիւն՝ որ թերթ մը կը ներգործէ անհագին հասարակութեան մը եւ գուցէ աշխարհի վըրայ. ուստի իրաւամբ պէտք է երանելի համարել այն ազգն՝ որ լուսաւոր խմբագրաց լոյսը կը վայելէ ամեն օր, առաւօտ երեկոյ, փա՛ռք եւ այն լուսոյն՝ որ իւր ճառագայթներն իւր ազգին կամ երկրին սահմաններէն անդին ալ կը տարածէ, նա անշիջանելի մնայ յաւիտեան։

Բայց այս ամէն խորհրդածութիւնք բնականաբար մեծ ազգաց համար կ'անդրադառնան մեր անձուկ մտաց մէջ։ Ամփոփենք մեր տեսութիւնը մեր ազգի վերաբերմամբ, սակայն խորհրդածութիւնն յաճախ օրինաւոր եւ ճշմարիտ կրնանք գտնել. սա անհերքելի տարբերութիւնը կայ միայն՝ որ մինչեւ մեծ ազգաց լրագիրք հարիւր հազարաւոր ոսկիներու տէր են, մերոց շատերն արծաթ մէջ ճիգով գործ կը տեսնեն։

Ո՛ւր որ կարօտութիւն կայ՝ անկարողութիւն ալ կրնայ տեղի ունենալ. մեր հարուստներն յաճախ դպրոցներու, եկեղեցիներու եւ վանքերու մեծամեծ կտակներ եւ զոհողութիւններ կ'ընեն, յոյժ ցաւալի է յիշել՝ զի դեռ չգտնուեցաւ հարուստ մ'ալ՝ որ կտակ մ'ալ ազգային լրագրի մը համար ընէր, որը խմբագիրք ճոխ ամսականներով մխիթարեն ազգային կենսական շահուց եւ իրաւանց օգտին համար գրելէ զատ ուրիշ եւ ոչ ինչ մտածէին. նոյնպէս գրաշարք եւ ցրուիչք չմտածէին իրիկուան տանելիք հացն, թերթն ալ դիւրամատչելի գնով մը ծախուէր. հասարակութիւնն ալ, փոխանակ տեսակ տեսակ կեղծ ազգային թերթերու սատակ տալու եւ փոխարէն հետզհետէ ազգայնութենէ զզուելու ցաւալի արդիւնքն ըստանալու՝ մի ճշմարիտ ազգային թերթի շնորհն վայելէր։ Առանց այսպիսի պայմանի, քանի որ անձնական հակառակութիւն, նախանձութիւն, չահասիրութիւն, չահագիտութիւն մեր ազգային լրագրաց բազմաց նշանաբանը պիտի լինի, թող ի տարապարտուց հաբըստանալու ակնկալութիւն չունենան, ո՛չ այնպիսի լրագիրք, ո՛չ ալ ընթերցողք բարոյապէս եւ մտաւորապէս հաբըստանալու յոյսը տածեն իրենց սրտից մէջ։

Լրագրութեան մասին մեր ազգի վերաբերմամբ այս տխուր [illegible] «Պուլղարիա–Ռումանիա եւ Տ. Խորէն Սրբազան» վերնագրով խմբագրական յօդուածն՝ [illegible] ազգասէր [illegible] կամ կամաւ, կամ ակամայ, ազգին մէջ հաղուագիւտ եղած նշանաւորագոյն

ԹԵՐԹՕՆ ՄԱՍԻՍԻ

(70)

ԿԱՐՄԻՐ ՄԱՐԴՈՑ ԵՐԴՈՒՄԸ

—o—

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՊԱՐՈՆ Շ · · ·

ԺԳ.

ՀՈԳԵՊԱՇՏՕՆ

—

Մարեշալն անմիջապէս կատարեց անոր խնդիրն։ Իսկ զօրականք իրար կը դիմէին որպէս զի քաջի մը յիշատակը պատուելու սահմանեալ գործին մասնակցին։

Քանի մ'աւուր մէջ մեծ սրահ մը շինուեցաւ բանակատեղին մէջ, և սարքթախտ սատերով, զէնքերով, յաղթական նշաններով ու դրօշակներով զարդարեցաւ։ Զօրականք, սրահին երկու կողմը թնդանօթներ զետեղեցին խաչաձեւ, որոց շուրջը սուսերաց սայրերը չողչողուն պսակ մը կը ձեւացնէին, մինչդեռ նիզակներու և երկայն հրացաններու ցանկ մը, ճարտարապէս իրար խառնուած, տեսակ մը կամար կը կազմէին պատարագամատոյց քահանային գլխուն վրայ։

Որոշուեցաւ որ մէն մի զօրագունդ խմբակ մը զրկէ հանդիսին ներկայ գտնուելու, և թէ թմբուկները գալարափողերն ու նուագարաններն ալ երթան անոր չքեղութիւնն աւելցնելու։

Արարողութիւնն սկսելու վրայ էր, երբ երեք զօրականք, Ֆրանսական զօրագունդէն, եկան Պարոնին ներկայանալու պատիւը խնդրեցին։

Պարոնը զանոնք ներս կոչել տուաւ։

— Տէ՛ր Պարոն, ըսաւ անոնցմէ մին հարազատին արտասանութեամբ, մեք ձեզ ճանչնալու պատիւ չունինք, բայց մտածեցինք որ չէք նեղանար ձեզ անհանգիստ ընելնուս վրայ՝ երբոր գիտնաք թէ մեք երեքս ալ Վիլեր Հարիւրապետին գումարտակին մէջ կը ծառայէինք, և շատ կը սիրէինք զինքը։

— Այո՛, շատ կը սիրէինք . . . կրկնեց իբրեւ արձագանգ երկրորդ զօրական մը, զոր ընթերցողն անմիջապէս ճանչեց Լառօզի անանջատ ընկերը լինելուն, այն է Նորման։

— Եւ որոյ համար մեր կեանքը կուտայինք, մըմըռաց՝ հազիւ լսուելու ձայնիւ երրորդ մը, որ մեծ դժուարութիւն կը կրէր արտասանելու, և որոյ կարմիր քիթը կարմիր գոյն կ'առնուր սրտին յուզմանքէն։

Այս երրորդն էր Բիվուաք։

— Իրաւունք ունէիք բարեկա՛մք, ըսաւ Պարոնը. խօսեցէ՛ք, ի՞նչ է ձեր խնդիրը։

— Աղաչենք մ'ընէք ձեզ, ըսաւ Լառօզ։ Հաւանականաբար լսած էք դեռատի սպայի մ'անունն, որ պայթման օրը քան մարդով Անվէրսի բերդին խրամատն նետած էր։

— Դրօշակիր Թոնի՞ . . .

— Այո՛, տէ՛ր Պարոն, քաջ և ազնիւ պատանի մը, որ հազիւ վեց ամէ ի վեր զինուոր գրուած էր, և շատ գեղեցիկ ապագայ մ'ունէր . . .

— Շատ գեղեցիկ ապագայ . . . կրկնեց Նորման։

— Ամէնքս ալ կը սիրէինք զայն։

— Ան պատռեց կոկորդս, ըսաւ Բիվուաք մարած ձայնիւ, իւր խոշոր ձեռքն արտասուաթոր աչքին տանելով. բայց ես ոխ չունէի անոր դէմ. ընդհակառակն այս պատճառաւ իսկ կը սիրէի զայն. ինչ ընտիր մարտիկ մը պիտի լինէր . . . Ա՛հ, կուզէի որ հօս լինէր թէ և ինձ նոր հարուած մ'ալ տալու համար . . .

— Թոնի՝ Վիլեր Մարքիզին բարեկամն էր, ըսաւ Լառօզ։ կրնամ իսկ ըսել թէ մեծամեծ ծառայութիւններ ըրաւ անոր, և վերջապէս ի միասին մեռան։

— կը հասկնամ ձեր խնդիրը, որդեա՛կներս, կուզէք որ Վիլեր մարքիզին համար կարդացուելիք աղօթքները Թոնիի համար ալ կարդացուին . . . Ոչ միայն սիրով կը կատարեմ ձեր խնդիրն, այլ և շնորհակալ եմ ձեզ, որ յիշեցուցիք ինձ զայդ, վասն զի արդարութիւն է։ Այո՛, գիտցէք ըսել ձեր զինակիցներուն թէ Վիլեր Հարիւրապետին և Թոնի դրօշակիրին անունները պիտի միանան պատրաստուած արարողութեան մէջ, ինչպէս որ իրենք միացած էին կենաց և մահուան մէջ։ Անկէց զատ՝ պիտի յիշուին աղօթից մէջ այն ամէն զօրականք՝ որք անոնց հետ մեռան, բայց հօս զիրենք ներկայացնող ո՛չ բարեկամ ունին, և ո՛չ եղբայր . . .

— Ա՛հ, շնորհակալ ենք, տէ՛ր Պարոն, գոչեց Լառօզ. բոլոր բանակը պիտի օրհնէ ձեզ . . . Ես խեղճ զօրական մ'եմ, բայց եթէ պէտք ունենաք մարդու մը կեանքին . . .

— Երկու մարդոյ . . . ըսաւ Նորման։

— Երեք մարդոյ, գոչեց ուժգին Բիվուաք. ես չեմ կրնար ճառաբանել, բայց ուժեղ դաստակ ունիմ . . .

— Ո՛հ, շատ լաւ, որդեա՛կներս, ըսաւ Պարոնն յուզեալ սրտիւ. ժամանակը կ'անցնի. արարողութիւնը պէտք է կատարել։

Երեք զօրականք հրաժեշտ առին Պարոնէն, որպէս զի երթան իրենց պաշտօնին յաջողութիւնը ծանուցանեն իրենց ընկերներուն։

Ժամ մը յետոյ թնդանօթի հարուած մը կը ծանուցանէր հոգեպաշտօնին սկիզբը։

Ինչպէս արդէն ըսինք, բազմաթիւ զօրախումբեր ներկայ էին. միանգամայն մեր բոլոր ծանօթներն իրար կը տեսնէին հոն մօտ առ մօտ։

Սուքս մարեշալը, մեծ համազգեստով, մէջտ իւր ուսենիէ սպայից մէջ նստած, ինքզինք զօրաց քառակուսին միջավայրը կեցնել տուած էր։ Իւր աջ կողմը կանգնած էր Լանժվէն մարքիզը՝ նոյնպէս մեծ համազգեստով. ձախ կողմն ալ Պարոն Շարլթիլ։

Առանց եռեւը կը գտնուէր Փլէրման–Բրէնօ կոմսն, որ Անվէրսի պաշարման գործողութիւնները տնօրինած, և Թոնիի մահուանն առիթ եղող սարսափելի պաշտօնն յանձնած էր անոր։

Ցետոյ կուգային սպայք Պուրկոնիի զօրագունդին, որոյ մէջ Թոնի դրօշակիր էր, և սպայք Ֆլամանական զօրաց, վաղեմի ընկերք Վիլեր մարքիզին։

Վերջապէս ամփոփուելով կեցած էր պատւոյ տեղը, Լատրանժ, այն արի զօրականն, որոյ դաստակը խորտակած էր Մանկրավի բերդին առման ժամանակ, և որ ենթասպայի ժապաւէն ստացած էր, մինչ Թոնի գօտին կ'ստանար։ Անկէ յետոյ կուգային Պրիմսօն յիմնապետն, որ միայն ողջ մնացած էր Անվէրսի բերդին պայթումէն, Բիվուաք, Լառօզ և Նորման։

Քառակուսին մէկ կողմը, երկու կանայք՝ գլուխնին յերկիր ծռած կուլային, և էին Մայր Նիքօլոյ և Պալէթ։

Բայց (տարօրինակ բան), միայն Ցիկին Թուանոն հոն չէր։ Շատ չանցած՝ նշմարուեցաւ անոր բացակայութիւնը։ Մանաւանդ Մայր Նիքօլոյ, իւր զգացած կսկծին հակառակ՝ մերթ ընդ մերթ իւր շուրջը կը նայէր։

Պալէթ ալ բնականաբար անոր օրինակին կը հետեւէր։

— Զարմանալի՛ բան, կ'ըսէին ամեն անգամ շուրջերնին փնտռելէ յետոյ։

Շատ չանցած՝ Պ. Շարլթիլ նշմարեց անոնց խոյզն ու զարմանքն, և հետաքրքիր եղաւ պատճառն հասկնալու։ Բան մ'եկաւ միտքը։

Քննութիւն մ'ըրած էր Սուքս Մարեշալին, Լանժվէն Մարքիզին և կարմիր Մարդոց մօտ։ Այն քննութիւնը Վիլեր Մարքիզին մահը միայն ծանուցած էր իրեն, առանց որ և է նիւթական ապացոյցի։ Բաւական ինքնիրեն թէ, գուցէ, փոքրերուն հարցնելով՝ աւելի արդիւնք ձեռք բերէ, քան թէ մեծերուն դիմելով միշտ։

— Արարողութեան աւարտումէն յետոյ կը խօսիմ այս կանանց հետ, ըսաւ ինքնիրեն։

— Քահանային Հոգւոցն ըսաւ. զօրքերը մեկնիլ սկսան։ Պարոնը, հրաժեշտ առնելով Սուքս Մարեշալէն և Լանժվէն գնդապետէն, Մայր Նիքօլոյի քով երթալ ուզեց։ Բայց ճանբան երկու մարդոց խօսակցութիւնը լսելով կանգ առաւ։

— Եւ սակայն, ընկե՛ր, եթէ այս ալ միւս անգամուն պէս լինի . . . կ'ըսէր Լառօզ։

— կարծես թէ, պատասխանեց Նորման այս մարդուն յարութեան առնելու մասնագիտութիւնն ունի։ Մինչեւ որ դիակը չգտնուի . . .

— Որո՞ւ վրայ կը խօսիք, գոչեց Պ. Շարլթիլ անոնց մօտենալով։

— Որո՞ւ վրայ պիտի խօսինք, Տէ՛ր Պարոն, Վիլեր Հարիւրապետին. գաղափար մ'է որ կը ծագի մտացս մէջ, ըսաւ Լառօզ։

— Ի՞նչ գաղափար։

— Այսինքն թէ՝ գուցէ մեռած չէ։

Պարոնն ուրախական շարժում մ'ըրաւ։

— Եւ ուստի՞ կը ծագի այդ գաղափար, հարցուց։

— Անցեալէն։ Մտիկ ըրէք, պատմեմ ձեզ։ Առաջին անգամ, Պ. Վիլեր մահացու կերպով կը վիրաւորի, կը վերցնեն Շաթլէի գիւղանոցին կը տանին, սալաքարին վրայ կը պառկեցնեն, դագաղի մէջ կը դնեն, կը թաղեն . . . Ցանկարծ Պլերանքուրի մէջ երեւան կ'ելնէ զօրեղ օգնութիւն մ'ընելու համար խեղճ Թոնիին, Նորմանին և ինձ։

— Ճշմարիտ է, լսեցի այդ բանը։ Ցետոյ։

— Ցետոյ . . . անդունդ մը կը գտնէ, տեսակ մը անյատակ ջրհոր, լաբիւրինթոսի մը մէջ բացուած, անոր մէջ կ'իյնայ . . . և խաղաւ կորսուած կը կարծուի։ Բայց սահանէ մը դուրս կ'ելնէ, յորմէ ես և Թոնի ալ օգուտ կը քաղէինք։

— Արդարեւ հրաշալի բան է այդ։ Ցետոյ։

— Ցետոյ ինքզինք մեռցնել տալու կ'երթայ. ամէն մարդ կ'ըսէ թէ մեռած է։ Երբոր Թոնի Անվէրսի նաւերդին պարսպին վրայ կ'ելնէ . . . յանկարծ ի գետնի կը տեսնուի մեռեալ կարծուածն և զգուշութիւն կ'ազդարարէ իրեն . . .

— Է՛յ։

— Արդ, Տէ՛ր իմ, հոգեպաշտօնի արարողութեան միջոցին այս բաները միտքս բերելով կը հարցնէի ինքնին թէ արդեօք Վիլեր մարքիզ մեռա՞ծ է ստուգիւ և թէ արդեօք՝ միւս անգամներուն պէս՝ վտանգաւոր վայրկեանի մը մէջ յանկարծ երեւան ելած չպիտի տեսնենք զօրեղագոյն քան երբեք . . .

Լառօզի ըսածն ստուգիւ հաւանական չէր։ Այն կոյն ո՛րչափ կը համաձայնէր Պարոնին բաղձանաց որ չկրցաւ ինքզինք արգելուլ միտքն այն կողմ դարձնելէ։

Եւ այս մտածութեամբ էր որ երկու զօրականներէն բաժնուեցաւ պէս, Մայր Նիքօլոյի վրանը գնաց, ուր աւելի իրիկունը ցոյց տուած էին իրեն։

Հոն ուրիշ նիւթոյ մը վրայ խօսք եղաւ։

(Շարունակելի)

Արքեպիսկոպոսի մը ծանր հարուած տալու ամենագովելի, ճշմարիտ, անկեղծ եւ անկողմնակալ ազգասիրութիւնը ցոյց տալու համար՝ անկէ ուրիշ յօղուած մը չէր կարող հրատարակել։

Մեք աղաւնի Ռումանիոյ ազատ Հայերս, կը սիրենք գաղափարաց ազատութիւնը. լրագրական ազատութեան մասին կրնանք ասել թէ՝ Ռումանիոյ ազատութիւնն անսահման է. վերոյիշեալ յօղուածն եթէ զաւեշտական թերթի մը մէջ տեսնէինք՝ պիտի խնդայինք լոկ. դարձեալ խնդացինք եւ ի՞նչ ըսէինք... խորհելով սակայն թէ Պոլսոյ Հայը Նորին բարձր Սրբազնութեան հետ չըրջագայելով ի Ռումանիա, կրնայ ըլլալ որ գեղծանի միամտութեամբ, արժան համարեցինք սխալին դէմ ճշմարիտն ալ հրատարակել. Ազնիւ ընթերցողաց յանձնելով երկու հրատարակութիւններն ի կշիռ դնելու եւ տարբերութիւնը տեսնելու թեթեւ ձանձրութիւնն։

Փունջ կ՚ասէ Գեր. Տ. Խորէն Ս. Արքեպիսկոպոսի համար թէ ի Ռումանիա ըրած ուղեւորութեան ժամանակ խլամակալ պերճութեան ցոյցեր ընելու ջանահնար եղաւ. ո՛չ այնպէս. Հայ ժողովուրդն ինքն էր՝ որ ինքնաբերաբար իբրեւ արժանաւորագոյն Արքեպիսկոպոս Այցելուին իւր հիւրընկալութեան պարտքը կատարեց, ինչպէս յառաջագոյն ուրիշ Հոգեւոր այցելուաց համար եւս կատարած էր. ասկէ զատ տեղի ունեցած մեծարանքները Պետութեան կողմանէ եղան. եւ ասոր համար ո՛չ Ն. Սրբազնութիւնն եւ ո՛չ Հայ ժողովուրդն ջանահնար լինելու ամբաստանութիւնը կրնային ցոյց տալ՝ հակառակ խոհեմութեան։

Փունջ կ՚ասէ Ն. Սրբազնութեան համար թէ՝ չքանչան բաշխեց. սուտ եւ զրպարտութիւն. մենք ո՛չ խակ մէկ անհատի չքանչան բաշխած ըլլալն չիմացանք եւ չլսեցինք. եթէ Փունջ գիտէ՝ թող հաճի ցոյց տալ։

Փունջ կ՚ասէ Ն. Սրբազնութեան համար թէ՝ քահանայական աստիճան եւ ծայրագունութիւն բաշխեց։ Ն. Սրբազնութիւնն ամբողջ Ռումանիոյ մէջ միայն ի Ֆօքշան ձեռնադրութիւն մ՚ըրաւ խնդրանօք Հոգաբարձութեան։ Արժ. Գէորգ վարդապետ Խէթիւճեանի Ծայրագունութեան աստիճան շնորհուելուն գլխաւոր շարժառիթն՝ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօրմէ առ նոյն վարդապետն ղրկուած գոհունակութեան նամակներն էին իւր բարուոք ծառայութեանց համար։ Բայց ձեռնադրութիւն կատարած [illegible] [illegible]րբերութեամբ որ վերջին անգամ Ն. Սրբազնութեան ձեռամբ ի Ֆօքշան կատարուածն չէ էր։

Փունջ զարմանօք լսած ըլլալն կը յայտնէ Ն. Սրբազնութեան գործածած փիլոններուն ծանրածանր կերպասներուն գեղն ու գոյներն. սո՛ւտ. Նորին սրբազնութիւնն Պոլիսէն Ռումանիոյ համար ճամբորդ լինելու օրերն իւր փիլոնն եւ զգեստներն գողցուած լինելով, ի Պուլկարիա եւ ի Ռումանիա կը գործածէր զփիլոն եւ զշուրջառ Արժ. Պետրոս վարդապետի Ներկարարեան, քա՛ջ գիտենք զայս մեք։

Փունջ կասէ թէ՝ ճանապարհի ծախուց համար ժողովուրդք 2000 լիրայէն աւելի վճարեցին։ Ահագին գումար մ՚ որ ահագին հեռաւորութիւն ունի ճշմարտութենէ. բայց եթէ Ն. Սրբազնութեան շոգեկառքի ծախսերն ըրին Պատ. հոգաբարձութիւնք, միթէ զնոյն չէ՞ն ըրած իւր նախորդացն եւս՝ ըստ տեղական սովորութեան։ Ճշմարտութիւնն կը պահանջէ որ համարձակ յայտարարեմք թէ Ն. Սրբազնութիւնն ամեն տեղ կը մերժէր որ իւր համար անսովոր ծախսեր չլինին եւ ոչ թէ նախորդ Այցելուաց ոմանց պէս գումարներ կը պահանջէր...։

Փունջ կ՚ասէ թէ ուղեւորութեան արդեանց վրայ երկտող տեղեկագիր մը չղրկեց ի Պատրիարքարան։ Ստուգութեան երաշխաւորելո՛վ կը գրէ Փունջ զայս. եթէ պատրիարքարանը Ն. Սրբազնութեան ղրկած գրութեանց եւ ոչ մի տող պատասխան չղրկեց, յանցանքն որո՞ւն է։

Առաջնորդութեան համար 24,000 ֆրանք տարեկան թոշակ ուզեց, կըսէ Փունջ, մինչդեռ Ն. Սրբազնութիւնն ի սէր վերածնութեան Հայոց Ռումանիոյ բաւականացաւ 10—11000 ֆրանքով. բայց եթէ այնուայ Էնիբէյիներ Առաջնորդական խնդիրը կախ թողուցին, յանցանքը որո՞ւն է։ Նորին Սրբազնութեան Փարիզ գնալուն համար Փունջ թիւր մեկնութիւններ կուտայ. մինչդեռ մեք քաջ գիտեմք եւ Պուքրէշցիք մեզմէ առաւել քաջ գիտեն թէ՝ Նորին Սրբազնութիւնն իւր ծախիւք գնաց ի Փարիզ հրաւիրմամբ եւ թախանձանօք Սովկոց մամանաճիլին՝ որ անդ, առ ի նախագահել եւ ձեռնամուխ լինել հանգանակութեան. ինչպէս եւ իրօք 20,000 ֆրանք հանգանակեցաւ. միայն Նորին Սրբազնութեան Ազնուաշուք գերդաստան 4000 ֆրանք հանգանակեց այն հաշուէն դուրս երեկոյթ մը տալով, որպէս ընթերցաք յանժամ ի լրագիրս։ Անձնագով նամակներ գրեց լրագրաց, կ՚ասէ Փունջ, մինչդեռ ամեն քաղաքէ Հոգաբարձութիւնք էին կամ եկեղեցականք՝ որք գրեցին. պատմելով եղեալ ընդունելութիւններն՝ որք վերաբերէին Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ, որպէս յայտարարէր Նորին Սրբազնութիւն։

Բնաւ եւ ոչինչ գործեց, կ՚ասէ Փունջ, Նորին Սրբազնութեան համար, յօդուած մերայնոց. այլ Փունջէն աւելի, որ կ՚երեւի թէ Ն. Սրբազնութեան վերաբերմամբ ձեռմակը միշտ սեւ ցոյց տալ ուխտած է, մեք քաջ գիտեմք թէ Ն. Սրբազնութիւնն իւր Այցելութեան միջոցին շատ աշխատեցաւ, մեք քա՛ջ գիտենք եւ պէտք է գիտնայ ամբողջ Ազգն թէ՝ Նորին Սրբազնութեան պատ[illegible] գործութիւն ունեցաւ [illegible] որոց ուրիշ բան չքարոզեց՝ բայց եթէ չվարձատրել եւ չխառնուրել զինքն՝ այլ սիրել զՀայրենիս, հաւատարիմ մնալ Ազգութեան, պահել զմայրենի լեզուն եւայլն։

Ահաւասիկ այս է ճշմարտութիւնն՝ զոր ի հրապարակի ցոյց տալու համար բնաւ չէինք գանգատիլ, յուսալով թէ այսու գեղեցիկ պարտք մը կատարած կ՚ըլլամք յանուն ճշմարտութեան։

Եթէ Փունջ եւ իւր համախոհք Գեր. Տ. Խորէն Ս. Արքեպիսկոպոսի պատրիարքութեան խոչընդոտ լինելու համար այսօրինակ ազգասիրութիւններ ցոյց կուտան, իբրեւ խնայող Նորին Սրբազնութեան պատուական անձին՝ պիտի ասեմք թէ մի կողմանէ գէշ չեն ըներ. զի Էնիբէյիներու ժողովրդեան մէջ պատուիրակութիւն բառը բառերուն խաղալիքն է այժմ. նաեւ քաջայոյս եմք թէ Նորին Սրբազնութիւնն եւս փոխանակ պատրիարքական գաւազանի՝ աւելի նախամեծար կ՚ընտրէ իւր երկնանուէր գրիչն համբուրել Պէշիկթաշի խուցին մէջ՝ Հայոց անմահ Ֆենելոնին հանգիստանալով եւ գրասիրական սրբանուէր սեղանոյն գեր ի վերոյ նախագահելով քան զպատրիարքական աթոռ, ուր առաջին անգամ ովսաննաներով կը հրաւիրի արժանաւորը, փոքր միւս եւս՝ եւ առ նոյն աթոռ հանգիստանաց չարչարանաց խաչ եւ վերջապէս գերեզման...։

Ազնիւ Մասիս, կը վայլէր որ սոյն նամակ ղրկէինք առ... Փունջ, բայց խնդիրը Գեր. Տ. Խորէն Սրբազան Հօր պաշտպանութեան վերաբերելով հրատարակութեան շնորհ չգանելիքն արդէն ուրիշ անգամ փորձառաբար տեսած ըլլալով, կը ղրկենք առ Ազնուութիւն Ձեր, վստահ ըլլալով թէ յանուն ճշմարտութեան պիտի շնորհէք մի անկիւն, ուրով ընդ մեզ գնահատն ճշմարտասէրս պիտի թողուք։

Ձեզ յաւէտ շնորհապարտ
ի գլխոյ Ազգ. Հոգաբարձութեան
Ատենադպիր
ԵՂԻԱ Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
(Կնիք Հոգաբարձութեան)
4 նոյ. 1882, Ֆօքշան.

ԷՋՄԻԱԾԻՆ ԳՆԱՑԱԾ ՏՂԱՅՔ

(Շար. եւ վերջ)

Այս տեղէն սուղ ինչ հեռու՝ Ցօփանեան—Մարիամեան միջնակարգ դպրոցն ալ գնացինք, ուր 250 օրիորդներ կը պատրաստուին ընդ վերատեսչութեամբ Պ. Ցովհաննէս Ձիկլիանեանի։

Այս համալսարանականն արդէն ծանօթ է մեզ՝ իւր 1875—76 ին Խասգիւղի Շահնազար—Նուպար գիշերօթիկ վարժարանին մէջ՝ Խիէքճեան Էֆէնտիէն յետոյ ըրած տեսչութենէն։

Օրիորդները արձակման վերայ էին եւ հետաքրքրութեամբ պաշարեցին մեր տղայքը, եւ զանազան հարցեր, հարցապնդումներ կ՚ըրնէին։

Շնորհակալ եմք, որ Պ. Ձիկլիքը՝ բոլոր դասարանները, եւ զանազան տեղեկութիւններ հաղորդեց ի գոհունակութիւն աշակերտաց։

Ցօփանեան-Մարիամեան դըպրոցը 1877, նոյ. 8 ին բացուած է։

Ձեռագործի դասատուներն են՝ Օրիորդ Վառվառէ Նազարբէկեան, եւ կուսանաց վանքէն կոյս Մանեայ Լօրիս—Մելիքեան (աշխարհածանօթ Մելիքովին քրոջ աղջիկը)։

Այս տեղ Թուրքաստանցի նշանաւոր օրիորդ մ՚ալ ճանչնալու պատիւն ունեցանք. Տրապիզոնցի Օր. Վարդուհի Ցակոբեան, որ իւր ուսանողական շրջանն աւարտած եւ այժմ օգնական—դաստատութեան պաշտօն կը վարէ։ Հիմնադիր բարերարին պաշտպանութեամբը Գերմանիա պիտի ղրկուի բաւեցաւ։

Օրիորդ Վարդուհին՝ որ Խրիմեան—Հայրիկի յանձնարարութեամբ սոյն վարժարանը եկած է, մի հատընտիր Բիսմարկ պատկեր անդընագործած է կլլիթ եւ փափուկ ճաշակաւ եւ նոյ. 8 ին դպրոցի տարեդարձին առթիւ վեհ. Հայրապետին պիտի ղրկէ։

Առողջաբանութեան եւ մանաւորապէս մանկատածութեան դասերը դեռ նոր պարտաւորիչ առարկաներ եղած են պետական հրամանաւ տերութեան ուսումնարաններուն մէջ, մինչդեռ սոյն Ցօփանեան—Մարիամեան ուսումնարանին մէջ երկու տարիէ ի վեր կ՚աւանդուին։ Կազմարարութեան պարզ գործիք մը տեսանք, որով աշակերտուհեաց դասագրքերն ու տետրակները կազմելու, յարդարելու կը ծառայէր։

Ուսումնարանիս նստարանները նախագաղափարը՝ փարիզու արուեստագէտեան բերուած եւ նմանը շինուած է։

Կենդանաբանական առարկաներ, բուսաբանական պատկերներ, եւ մանկատածութեան գործնական փորձի համար երախայի մը կմախք ուսումնարանին գլխաւոր զարդերն էին։

Խիէքճեան Էֆէնտիի աստ եւս պատահեցանք։

Պ. Ցեառուշէն տղայք խնդրեցին որ ուսումնարանի աշակերտուհեաց համախմբական լուսանկարը նուիրէ իրենց, ի յիշատակ սոյն այցելութեան։

Խոստացաւ յղել։

Քանի օրէ ի վեր տղայք կը փափաքէին Տիկին Սրբուհի Բապաեանցի, ազգային անդրանիկ մանկավարժին [illegible] այցելել։ Բայց դժբաղդաբար չկրցան հասնիլ իրենց բաղձանացը, վասն զի ժամանակը անցած եւ ուսանող երախայք արդէն արձակուած էին։ Ուստի բաւականացան միայն՝ նորա տունը այցելելով։

Մեր տղայք՝ [illegible] սանուհեաց տուփ մը շաքար տարած էին ի նուէր։ Ազնուաշուք Տիկին Սրբուհի [illegible] մը ընդունեց, եւ հրամայեց որ հանգստանան։

Տիկինը՝ որչափ որ իւր գործերուն, եւ մանաւանդ Ռուսերէնական ժողովոյն մէջ ըրած կարեւոր առաջարկներովը արդէն ներկայացեալ էր տղայոց, սակայն բարեպատեհ առիթ համարեցանք սոյն այցելութեան առթիւ, քանի մը խօսքով եւս ներկայացնել։

Տղայք սկսան եռանդավառ երգել, եւ հետաքրքրութեամբ մին դաշնամուրը կը խառնէր, միւսը նօտաները. մին՝ [illegible] կը գնէր, ուրիշ մը տեսարանական լուսանկարները։

Տիկին Բապաեանց՝ իւր վեհանձն հոգիով տղայոց կ՚ընէրէր, եւ բնական ազնուութեամբ հարցումներ կընէր եւ կ՚ունկնդրէր։

Այս տեղ ալ տղայք բաղդաւոր էին պատուական պտուղներ վայելելու մասին։

Գրեթէ չուզելով մեկնեցան տըղայք այս մուսայից ճաճարէն, որոյ մէջ ապաքէն կրթական հայրապետական մը կը բնակի։

Ցունք հրաժեշտանիս, եւ Տ. Սրբուհւոյ այցետոմսը՝ իբրեւ յաւիտենական յուշագիր ընդունեցինք։

Ճանապարհորդութեան համար նախապատրաստական դեղեր պէտք էին, ուստի Շահպարոնեանի դեղարանը մտանք եւ մեր պաշարը գնեցինք։

Այս դեղարանէն քիչ մը անդին [illegible] ալ ողջոյն մը տըւինք, բայց տարաբաղդաբար՝ նորին հիմնադիր Օր. Սոֆիա Արղութեանցի բացակայութեան պատճառաւ շատ չկրցինք մնալ։

Տփղիս գալերնէս ի վեր, տղայք նոյնպէս իրենց հայրենակից իշխանուհի Մագդաղինէին ալ — որ Հանգ. Ցատեան Պօղոս պէյի դուստրն է—կուզէին այցելել, սակայն օդը անձրեւ կսպառնայր, ուստի փութով յօթեւան վերադարձուցինք։

Երէկ գիշեր Ներսիսեան վարժարանին մէջ յառաջակայ ուսանող մը պիտի բանախօսէր, որոյ ընկերակիցները հրաւիրած էին մեզ ներկայ գտնուելու։

Առաջադրեալ նիւթը՝ իմ սիրած առարկայն էր, լեզուաց ծագումը։

Դժբաղդաբար չկրցի երթալ, այսօրուան ճանապարհորդութեան նախապատրաստութիւնները գնելու համար։

Հինգ օրուան, այսինքն մինչեւ Տէլիճան, ճանապարհի պաշար պէտք էր։ Առատ թէյ, շաքար պէտք էր։

Առաւօտեան գնեցինք մանաւանդ շաքարը, որ ճանապարհին թերեւս տղայոց համար հեշտ մը կըլլենք։

Այս տեղ շաքարը՝ Պօլսոյ քանակութեան եւ դրուշի հաշուով, 12 դրուշ է հօխան։

Ներսիսեան վարժարանի ունկնդիրք այս առաւօտ պատմեցին մեզ [illegible] պարոնը Մաքս Միւլէրի կարծիքը, Գարագաշեանի քննական պատմութեան մէջ յայտնած գաղափարները եւ ուրիշ երեւելի լեզուաբաններու առարկութիւններ յառաջ բերելով՝ բաւական յաջողած է բանախօսը հանդիսականները գոհ ընել։

Համոզերձեալ եմք հեռանալ այս միջոցիս՝ որ օդը գեղածիծաղ է։ Մինչեւ հրաժեշտի վայրկեաննիս, տակաւին տղայք կը վայելեն Պ. Ձիթախեանի վեհանձնութիւնը. ուսուցիք իրար անցած են, եւ իրենց մէջ համաձայնութիւն գոյացուցած՝ որ շնորհակալութեան հանրագրութիւն մը շինեն եւ տանին խմբովին բարերարին տունը, եւ հանդիսաւոր կերպիւ մը կարդալէ յետոյ, հրատարակութեան տան։

Իսկ ես այս բոպէիս —ինչպէս սովոր է ասել Ռուսաստանցւոց—երրորդ հեռագիր մ՚ալ կ՚ուղղեմ առ ձեզ, ի միամտութիւն բարեկամաց եւ ծնողաց։ Ա. Ց. ԱՑՎԱՋԵԱՆ

ՏՈՒԹՕՐ ՆԱԳԱՇԵԱՆ

Վեց տարիէ ի վեր Փարիզի մէջ բըժշկական արուեստին ուսմանն աշխատելով յաջողութեամբ ի գլուխ հանած եւ փառաւոր վկայականաւ Կ. Պոլիս վերադարձած լինելով, իւր բնակութիւնը հաստատած է Պէշիկթաշի եկեղեցւոյն կից տունն, ուր ամեն տեսակ հիւանդութեանց, մանաւանդ տղայոց եւ կանանց վերաբերեալ հիւանդութեանց կընայի. չորեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերը իրեն դիմող աղքատ հիւանդները ձրիապէս կը դարմանէ. երկուշաբթի ու հինգշաբթի օրերը ժամը 5էն մինչեւ 7ը Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան Պէյլիկճեան դեղարանը եւ միեւնոյն օրերը 7էն մինչեւ 9 Պահճէ գաբու Մէհրամէթճեան թիւ 18 դեղարանը հիւանդաց կը նայի։ Իսկ մնացեալ օրերն իւր տունը կը գտնուի։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ 2—9 ՆՈՅ.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

ՑՈՐԵՆ

Եւրոպայի մեծ հրապարակներուն վրայ թէեւ հանդարտութիւնը կը տիրէր շաբթուս ընթացքին մէջ, բայց այս վերջին երկու օրերուն լուրերը գիներուն լաւ բռնուածը եւ փոքր ինչ աւելցածը կ՚իմացնեն։ Պոլսի հրապարակը հանդարտ է, եւ եկած ապրանքին քանակութիւնը շատ քիչ է. Եօթնեկիս մէջ հազիւ 50-60 հազար գրիւ ցորեն եկած է ծովու եւ ցամաքի ճանապարհով եւ ամեն տեսակէ. Գիներուն կըրած փոփոխութիւնն անցեալին վրայ աննշան է. Օզիմ կը վաճառուի այսօր 3 1/2-4 ղրուշ լիպրային պակաս. Վառնայի ընտիր տեսակը լիպրային 8 ղրուշ պակաս (քիչ կայ). Իպրայիլ լիպրային 6-6 1/2 ղրուշ պակաս (քիչ կայ։ Երկաթուղւով եկած ցորեններէն Եամպօլու լիպրային 7 3/4 ղրուշ պակաս. [illegible] լիպրային 6 3/4 ղրուշ պակաս. Ֆիլիպէ եւ Թաթար պազարճըք լիպրային 6 1/2 պակաս։ Պալըքը-Պուրկազ չկայ։ Սթօք կայ ամեն տեսակէ 70-80 հազար գրիւ։ Բնիկ եւ օտար ալիւրներու գիներն անփոփոխ մնացած են, թէեւ շաբթուս մէջ հազար պարկի չափ բնիկ ալիւր Քրիմի, Պրուսայի եւ Նիկոմիդիոյ համար վաճառուած են. այսօր ջաղացքներուն եւ մթերանոցներուն մէջ 30-32 հազար պարկ բնիկ ալիւր պատրաստ կը գտնուի։ Օտեսայէն շաբթուս մէջ եկած է 2,500 պարկ ալիւր, պատրաստ կայ 6-6,500 պարկ.

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ ՀԱՅՈՑ

(8)

(Մեր Մոսկուայի Թղթակցէն)

Այս տարի Մոսկուայի երկրագործական եւ անտառապահական ճեմարանէն աւարտած երկու ուսանող հայրենիք էին գնում։ Ես, իբրեւ դոցա մէկին ազգական, Ռեազանի երկաթուղու կայարան գնացի ազգականիս բարի ճանապարհ մաղթելու. մայիս 8 էր, պարզ ու պայծառ օր. հաւաքուեցան ուսանողաց ծանօթներն ու ազգականներն ի թիւս որոց եւ երկու Հայ օրիորդ իրենց քեռւոյն որդին ճամբայ դնելու։ Բնականապէս խումբեր կազմուեցան եւ զանազան նիւթերու վրայ խօսեցան. խօսակցութեան մէջ վէճ բացուեցաւ, եւ օրիորդաց մին իւր ազգակից ուսանողի ընկերոջ նկատեց թէ. «ես դիտած եմ որ մարդուս մազերու գոյնին (խօսքը կարմիր մազ ունեցողի վրայ էր կարծեմ) ու բնաւորութեան մէջ կապ կայ. թէեւ ես չեմ կարող պնդել թէ անխախտապէս, այլ մօտաւորապէս կարելի է մազերուն գոյնին նայած (նոյնպէս եւ կարծրութեան եւ այլն) մարդուս բնաւորութեան վրայ մասնաւոր գաղափար կազմել. մարդուս աչքերն առանձին զօրութիւն ունին նորա հոգու տրամադրութիւնն արտայայտելու, նորա մտածմանց ու ըղձանաց երբեմն մատնիչ լինելու, ինչպէս եւ դէմքի արտայայտութեան փոփոխութիւնը երբեմն նոյն նպատակին զօրաւորապէս նպաստում է»։

Նորընծայ ուսումնականը բացարձակապէս «[illegible] նախապաշարմունք» անուանեց օրիորդի յայտնած միտքը։ «Թէեւ իրաւ աչքերու գոյնէն (թէ փայլէն) կարելի է ճանչնալ մարդու չար կամ բարի լինելը (ծանր խնդիր), ասաց նա, բայց բնաւորութեան ու գլխի մազերու մէջ կապ լինել [illegible]. դա պառաւական նախապաշարում ու անհիմն կարծիք է»։

Նորընծան կարական համոզմունք յայտնեց եւ փոքր ինչ կշտամբեց—(այսպէս են մեր գիտնականներ որ հայրենի սովորութիւններ մոռնալով՝ Եւրոպական կատարեալ սովորութեանց չեն ընտելանում, որ մանաւանդ աններելի էր զարգացեալ Հայ օրիորդի մը վերաբերմամբ, բայց օրիորդն իւր համոզմունքը պնդեց եւ իմ կարծիքս ուզեց իմանալ։ Ես, որ պառաւական համոզմանց ու նախապաշարմանց տէր եմ, պնդեցի օրիորդի կարծիքը, աւելցնելով միայն թէ մեր պառաւական կարծեաց մասնաւոր ճշդութեան վկայութիւնը (կենսական փորձեր նշանակութիւն չունին ուսումնականաց համար) կարծեմ բժշկականութեան եւ բնագիտութեան մէջ եւս կարող եմք գտնել։ Բժշկականութիւնը մարդուս մարմնոյ մորթի գոյնին եւ կազմուածքին, առողջութեան կամ հիւանդութեանց տրամադիր լինելու ընդունակութեան մէջ նշմարած է կապ. նմանապէս եւ բընագիտութեան մէջ եղած են գիտութիւններ. ուրեմն ի՞նչ զարմանք եթէ մազերու գոյնին ու կարծրութեան եւ բնաւորութեան մէջ որ եւ է յարաբերութիւն լինի։ Ուսանողն արհամարհական ժպիտով միայն պատասխանեց, կրկնելով առաջուայ ասածը։

Որովհետեւ նախապաշարմանց վրայ խօսք բացուեցաւ, կը յիշեմ մէկ ուրիշ Հայ նախապաշարում, որ ընդհանուր է, կամ դէթ էր Հայաստանում 15-20 տարի առաջ. դա գլխացաւ աղօթելն է։

Ենթադրում են թէ կան մարդիկ որ խիստ չար աչք ունին եւ աչաց մէջ այնպիսի զօրութիւն որ ուրիշին հիւանդութիւն՝ նաեւ մահ են պատճառում։ Այս ենթադրութեամբ մարդոց գլխացաւը երբեմն աչք տուածի հետեւանք են համարում, ուստի աղօթում են եւ բըժշկում։

Աղօթողը (ես կին եմ տեսած միշտ) հիւանդը նստեցնում է քարի վրայ աքեւրի մը ափ, կամ ջրի մօտ, եւ դանակ բռնած փոփոխակի հիւանդի ճակատին դնում պահում եւ յետոյ քարին ու ջրին կպցնում, անդադար աղօթելով, կարծեմ «Հայր մեր» ասելով. այդ գործողութեան ժամանակ աղօթողն անդադար յօրանջում է, իսկ հիւանդն հանդարտ նստած է։ Աղօթքը վերջանալէն յետոյ գլխացաւն անցնում է։ Աղօթելուն չհաւատացողները կատակերգութիւն եւ խաբերայութիւն են համարում աղօթողի անդադար յօրանջումը. բայց աղօթողը «աղօթելէն յետոյ ակարութիւն եւ թուլութիւն եմ զգում» ասելով շատ անգամ հրաժարւում էր աղօթելէն. նա միայն իւր ազգականներն ու մտերիմ բարեկամներ, մանաւանդ փոքրներն էր աղօթում։

Անտարակոյս աղօթելը նախապաշարում է, բայց [illegible] Գիտցաք թէ անհիմն ու անտեղի է։ Սակայն դա վնաս չէ պատճառում բնաւ Հայոց. ինչո՞ւ պիտի հալածուի, եւ Հայ ուսումնականն անվնաս նախապաշարումն ինչո՞ւ պիտի արհամարհէ, առանց հետազօտելու։ —

Որովհետեւ ես միշտ ամառ ժամանակ եմ տեսած աղօթող, ուստի կարծեմ իրաւունք ունիմ ենթադրել թէ որ եւ է պատճառաւ ելեքտրական կամ մագնիսական զօրութիւն է հաւաքւում մարդուս ճակատին կամ գլխին, եւ աղօթողը դանակի պողպատով այդ զօրութիւնը հանում եւ քարին կամ ջրին է տալիս եւ մասամբ (դանակի կոթը հարկաւ ազատական չէ,) ինքն ընդունում։ Երկար մեկնութիւնները (չար աչքի զօրութիւնը, եւ այլն) մի կողմ դնելով, արդարացի չէ՞ այդ աղօթման մէջ բնութեան գաղտնեաց բանալի մը տեսնել. մինչեւ վերջին տարիներս Եւրոպական բժշկականութիւնը մետաղներն արհամարհած էր, բայց այժմ կան նշանաւոր անձինք որ տեսակ մը թմրեցուցիչ հիւանդութիւն մետաղներով (ոսկի կամ արծաթ) բժշկելու փորձեր են անում բաւական յաջողութեամբ։ Երբեմն, եթէ լաւ մը հետազօտուի, թերեւս Հայոց աղօթումն ասած նախապաշարմանքը մետաղով բըժշկութիւն անելը լինի, ուր աղօթքը ելեքտրականութեան կամ մագնիսական զօրութեան հանուելուն ժամանակն է որոշում եւ ոչ հրաշք գործում...։ Ասելս այն է թէ ոչ միայն վնասակար (որ չունիմք) այլ եւ անվնաս նախապաշարմունք մը ջնջելու համար գերմարդկային ջանք է գործադրւում, բայց վատ յատկութիւն մը փառաբանւում եւ վնասակար գործ մը անուշադիր թողւում է։

Հայոց մէջ կան իրաւ շատ նախապաշարմունք, շատ մնապաշտութիւններ եւ սովորութիւններ, որոց համար կրթեալ Հայն ամօթէն կարմրում է, մինչդեռ Եւրոպայի կրթեալ ազգաց մէջ աւելի վատ կրօնական նախապաշարումներ եւ ազգային սովորութիւններ կան եւ ցարդ կատարւում են։ Այս տարի իսկ, ինչպէս ամեն տարի, Գերմանիայում կատարուեց մի ազգային սովորութիւն (որ 13 դարէ ի վեր շարունակ կատարւում է) որոշեալ օրում ու տեղում եւ մասնակցող հասարակութիւնը հազարաւոր չէր, այլ 10 հազարաւոր. կին ու տղամարդիկ, մշակ, գիւղացի, ուսուցիչ, վաճառական, քահանայ, փաստաբան, կարծեմ ուսումնականք եւ զինուորականք անհաշիւ շրջանակ կազմած պարեցին. եւ օրագիրներն ու հեռագիրներն փութացին բոլոր աշխարհքին յայտնել այդ փառաւոր հանդիսի, գիժերու տօնի (յիմարաց) (Սուրբ Վիտթի պարի) կատարումն։ Այդ հանդիսին եւ օրաթերթերուն ընդարձակ նկարագրութեանց նայած՝ կարելի է կարծել թէ ամբողջ Գերմանիան այդ օրն գըժւում է։ (յիմարացել է,) թերեւս հեգ այս պատճառաւ է, ամօթ ասած բանը զգում չէ։ Հայոց մէջ ինչ նախապաշարումներ կան — մեծ պասի առաջին օրը, իբրեւ գարնանամուտ, [illegible] պար են սարքում պարտիզում եւ այդ օրը պարով զուարճանում։ Այժմ Հայք գերադասում են Մայիսի 1ը տօնել, զի Ռուսաց գարունը սահմանաց մէջ այդ օրէն է սկսում։ Խե՞ղճ Հայեր...։ Լաւ միտս չէ Համբարձմէն թէ վարդավառին մատաղ օրիորդք ու կանայք, ինչպէս եւ պատանիք, հաւաքւում են պարտէզ եւ տօնում. զանազան թարմ պատուական պտուղներ, վարունգ, ծիրան, խնձոր, չոր եւայլն, որ հասած են սկաւառակներու վրայ դիզած անուշահոտ ծաղիկներով ու գոյնզգոյն վարդերով զարդարուած եւ շուրջը բոլորած երգում են «Ջան գիւլում» եւ «Վիճակ» հանում թէ երգին համեմատ ում ինչ բախտ է սպասում։

Վարդավառին ծաղիկներով ու փունջերով ջուր են ցփցփում մէկ մէկու վրայ. — սոքա ամենքը նախապաշարումներ, կռապաշտական թերեւս սովորութիւններ են. բայց ինչ անմեղ եւ ուրախ զըւարճութիւններ. եւ սակայն արհամարհւում ու հալածւում են այդ ազգային պատուական սովորութիւններ, մինչդեռ ազգի մը գոյութեան հիմունքը թերեւս ոչ այնչափ լեզուն է, որչափ ազգային հասարակային եւ հնոյին սովորութիւններն, ազգային կեանքին հետ սերտիւ կապուած այդ երեւոյթները։

(Շարունակելի)

Սեւաստոփոլէն եկած է 400 պարկ ։ Իպրայիլ եկած է 1,500 պարկ․ պատրաստի կայ 2,000 պարկ ․

ՀԱՆՔԱԾՈՒԽ

Հրապարակը բոլորովին հանդարտ է․ ոչ մի կարեւոր գործ տեղի չունեցաւ շաբթուս․ գիներն անփոփոխ կը մնան ։ Շաբթուս նոր եկած ապրանքին քանակութիւնն է 5,000 թոնոյ Քարտիֆ եւ Նիւքեասըլ ։ Վաճառեցաւ 1,500 թոնոյ մասն առ մասն ։ Պատրաստնիս 16,000 թոնոյ կը հաշուի ։

Օրուան գիներ

[illegible]պրանութքը գնոյին վրայ			թոնոյ
Նիւքասլ նաւուն մէջ		21–22շ․ ք․	»
» մթերնոցի	»	23 շ․ 6ր –24	»
Քարտիֆ նաւուն	»	22–23շ․ ք․	»
» մթերնոցի	»	24–25շ․ ք․	»
Հարթլփուլ նաւուն	»	18–19շ․ ք․	»
» մթերնոցի	»	20–21 շ․ ք․	»
Լիվրբուլ նաւուն	»	13–17 շ․ ք․	»

ԽՄԲԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԷՆ
Կ․ Ս․ ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
Կ․ Պոլիս Ճէլալ պէյ խան

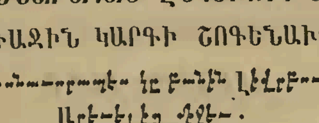

ՖՐԷՏ, ԼԷՅԼԱՆՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Որ [illegible] կը երթեւեկեն Լիվրբուլէ և Արեւելքի մէջ․

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճերեան	2,500	Ֆալմնեան	3,700
Ալլմարա	2,500	Ֆլորենեան	3,700
Անտալուզեան	2,500	Ֆլեմեան	3,700
Աթենեան	2,500	Իպերեան	5,500
Արապեան	3,700	Իլլիրեան	5,500
Պավարեան	6,000	Իսթրեան	5,500
Պուլկարեան	6,000	Լեոնեան	2,200
Քասթիլեան	800	Լէկոռնեան	2,500
Սայբերեան	2,000	Լիոն	800
Տորոս	700	Օփորթօ	700
Էճիպթեան	3,700	Բերլեան	3,800
Ֆամեան	3,700	Վալենսեան	6,800
Ֆալքրնեան	3,700	Վենեցեան	6,800

Շաբաթական շոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվրբուլի եւ Պոսդընի միջեւ, եւ ստորագրեալս հնդուկէ զատ ուրիշ վաճառք կ՚ընդունին օրինաւոր սակագներով ։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կ՚ընծայուի․

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԴԷՆ Գործակալ թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւլքէք խան, Ղալաթիա

Նաւատեարք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ եւ ընկ. Լիվրբուլ

Գործակալութիւնք

Կ․ Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնդէն ․
Զմիւռնիա, Պ․ Պ․ Քարվըր Եղբարք ․
Աղեքսանդրիա, Կ․ Լ․ Վաչման եւ ընկ․
Մալթա, Ա․ Քամիլլըրի ․
Շիրա, Ա․ Մ․ Մավրոկորտադոյ ․
Զմիւռնիա, Պ․ Ուիդօլ եւ ընկ․

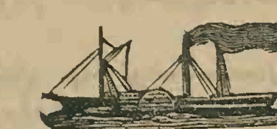

ՔՈՒՆԱՐՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Որք [illegible] կը [illegible] Լիվրբուլէ և Միջերկրականի մէջ․

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրեկոն	7,000	Մալթա	3,000
Ատլաս	3,000	Մարոքքօ	2,500
Ալէփփօ	3,000	Նուպիա	2,500
Պոթնիա	4,600	Բավոնիա	5,000
Պաթավիա	3,800	Բարթիա	3,200
Պալեստ	2,500	Բալմիրա	3,000
Պրիթիշ Քուին	1,200	Սերվիա	7,800
Սեֆալոնիա	5,000	Սկիթիա	4,600
Քաթալոնիա	4,700	Սարակօսա	3,000
Շէրպուրկ	2,000	Սամարիա	3,000
Տեմերարա	2,500	Սիտոն	3,000
Կալլիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քետար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարաթոն	3,000		

Մարաթոն շոգենաւը, (նաւապետ Նուլֆէնդըն) Լիվրբուլէն եկաւ զանազան վաճառքով, եւ ի մօտոյ պիտի մեկնի Լիվրբուլ վերադառնալու համար։

Ստորագրեալս արտօնութիւն ունի ճանբորդ եւ վաճառք ընդունիլ Նիւ Եորքի եւ Պոսդընի, ինչպէս նաեւ Միացեալ-Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր սակագներով ։

Դիմել առ
ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ, Գործակատար․
Թիւ 1 Քիւչիւք Հայիլ փաշա խան Ղալաթիա ։

Տնօրէնք ընկերութեան
ՊԸՐՆՍ ԵՒ ՄԱՔԻՎԸՐ
1, Ռըմֆորտ Սթ․ Լիվրբուլ ։

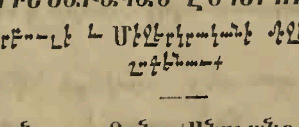

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվրբուլէ և Միջերկրականի մէջ [illegible]

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանոպոս	4,200	Ոզիրիս	3,000
Ֆարոս	4,000	Նեֆթիս	3,000
Օսմանլը	4,000	Բերա	3,000
Սեպաստոպոլ	3,250	Իտա	2,600
Թեպէ	3,250	Ատլանտիք	1,700
Մաղտալա	3,250	Լոտոս	800
Ներօ	3,250	Օլիմպոս	800
Մարէոթիս	3,250	Սեւէլ	750

Ատլանտիք շոգենաւը (նաւապետ ըՍ-գիւըրդ) նաւահանգիստս պիտի հասնի դէպ ի վերջ ներկայ ամսոյս ։

[illegible] յարդարուած են ճանբորդներու համար։

Դիմել առ Ժ․ Թ․ ՈՒԻԹՈԼ եւ ԸՆԿ․ Գործակատար
Մէյդանճըգ սօգագ, Պոլիս
կամ առ Պ․ ՆԷՎԻՅԼ Է․ ՄԱԼԹԱՍ թիւ 1 եւ 3, Նարլեան խան, Վոյվոտա փողոց, Ղալաթիա.
Տնօրէնութիւն, Լիվրբուլ,
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ․ 31, Ճէյմս Սդրիթ, Լիվրբուլ․

Գործակալութիւնք

Աղեքսանդրիա	Ռ․ Ճ․ Մոս եւ ընկ․
Պէյրութ	Յ․ Բալթազարքի
Կ․ Պոլիս	Յ․ Վ․ Ուիթոլ եւ ընկ․
Դարդանէլ	Ֆրանք Քալվէրթ
Զմիւռնիա? Զիպրալթար	Սմիթ, Իմոս եւ ընկ․
Մալթա	Սմիթ եւ ընկ․
Իսքէնտէրուն	Լէվի, Ֆրանք եւ ընկ․
Զմիւռնիա	Պ․ Ք․ Ուիթալ եւ ընկ․
Շիրա	Ն․ Ք․ Բէգրօբուլոյ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ
կամ
[illegible]

Բաժանեալ յերկուս մասունս եւ հատուածս չորս ․

[illegible]

Հրատարակիչ Մ․ Կ․ Սարըեան

Կեդրոնատեղին է Միհրան չարշը թիւ 33 Յովհան Աչգեանի գրատունը ։ Եւ կը վաճառուի բոլոր Հայ գրավաճառաց քով նաեւ կամուրջի գլուխը սուճի Պօղոս աղային խանութը ։ Գին 4 ղրուշ ։

PILULES
DE BLANCARD
à l'Iodure ferreux Inaltérable
Sans odeur ni saveur de fer ou d'iode
L'ACADÉMIE DE MÉDECINE
a décidé (Séance du 13 août 1850)

Այս մանր կլորակ թէպերը խազատանց և որեւան պակասութեան ուռօնց նըման ազտից բըժըշկելէ համար կըգործածուին ։

Այս ինչ թէպը հէմարօյլին լատորակութիւնը եւր չի՛ն վրա կըքըոնըվի։

Զինծունէրէն ըսքուշանալը կապըպըրվին․ 227

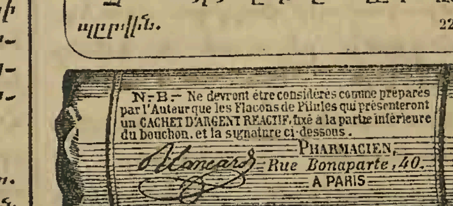

N-B. — Ne devront être considérés comme préparés par l'Auteur que les Flacons de Pilules qui présenteront un CACHET D'ARGENT REACTIF, fixé à la partie inférieure du bouchon, et la signature ci-dessous.
Blancard
PHARMACIEN,
Rue Bonaparte, 40.
A PARIS

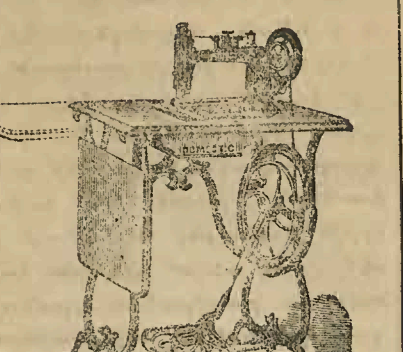

Այս տեսակ կարի մեքենաներ որոնք խիստ պարզ եւ յարմար են ընտանեաց համար, նաեւ (Հաու) եւ (Տէյլօր) կոչուած մեքենաներ թէ դերձակաց եւ թէ կօշկարաց յարմար տեսակներէն եւ մեքենայի համար յատուկ չինուած իւղ որ բնաւ չսառիր եւ զայն իւր բնական փայլուն վիճակին մէջ կը պահէ, ամանագին կը ծախուին կարին ձիկէրճեան եւ ընկերաց Ամերիկայի վաճառատունը ։

Վաճառատանս մէջ կը գտնուին նաեւ զանազան վաճառք, նոյնպէս նոր եկած (Ինկըր) կարի մեքենաներ եւ մեքենայից վերաբերեալ ամէն գործիքներ, որոնք դիւրամատչելի գիներով կը տրուին յաճախորդաց ։

Ինչպէս ի քաղաքիս, նոյնպէս ուրիշ տեղերէ լինելիք յանձնարարութեանց օրինաւորապէս եւ ամենայն ճշտութեամբ կատարուելու փորձերը շատերը տեսնելով գոհ եղած են․ նոյնը կը շարունակուի ասկէ վերջ գործելու։

Կարին ձիկէրճեան եւ ընկերաց Ամերիկայի վաճառատունը թիւ 156 եկեղեցւոյ գուռ ։

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE
Insurauce company
ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ
Լոնտրայի և Էտինպուրկի ապահովութեան ընկերութիւն Անգլ. Լիր.

Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	2,000,000
Վճարեալ դրամգլուխ 500,000	
Պահեստի դրամ հըրդեհի ճիւղէն գոյացեալ	1,218,495–1,718,495
1881ին զուտ հասոյթը	1,024,460

NORTHERN
Assurance company
ՆՈՐԹՀԸՐՆ
Լոնտրայի և Էպէրտինի ապահովութեան ընկերութիւն Անգլ. Լիր

Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	3,000,000
Վճարեալ դրամգլուխ 150 000	
Պահեստի դրամ հըրդեհի ճիւղէն գոյացեալ	380,000–830,000
Զուտ հասոյթ 1873ի	351,000

Ստորագրեալք իրենց բազմաթիւ յաճախորդաց և այս քաղաքիս ընդհանուր հասարակութեան կը ծանուցանեն թէ իրենք վերոյիշեալ երկու ընկերութեանր միացեալ գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուին, որով հրդեհի դէմ ապահով[illegible] և ուղղական երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանումէ մը, և այսպէս ապահովութեան և դիւրութեան բոլանելնալոյն՝ Ընկերութիւնս ալ կրնայ աւելի մեծագումար ապահովութիւն բըռնողներու ինքզինք ներկայացնել ։

Գրեթէ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնան ընդունուիլ, ինչպէս Բերայի, Ղալաթիոյ և Պոլսոյ մէջ, նոյնպէս մօտակայ քաղաքները, գիւղերն և գաւառները ։

MARITIME
Insurance Cie limited of Liverpool
Capital Lt. 500,000
ՄԱՐԻԹԱՅՄ
Ծովային ապահովութեան ընկերութիւն
Դրամագլուխ 500,000 Անգլ. լիրա

Ստորագրեալք, շոգենաւերը, առագաստանաւերն և անոնց մէջի վաճառքներն ու կարասիները խիստ օգտակար պայմաններով ապահովելու իշխանութիւն ստացած են ընկերութեան կողմէ ․

Գիներուն և այլոց վրայ տեղեկութիւն ստանալ ուզողք պէտք է դիմեն Ղալաթիա Քօմիսիօն խանի անկիւնը՝ երկաթէ կամուրջին վրայ նայող սենեակն առ Գործակատարն յիշեալ Ընկերութեանց և Տնօրէն ամէն գործառնութեանց
ՃՕՀՆ ՐԱՈՒԼ
ԳԱՌՆԻԿ Ե․ ՍԵՐՈԲԵԱՆ

ԳԱՄԷԼԻԱ
(ՆԱԽԿԻՆ ԿԼՈՒԱՌ)
109 — ԿԱԼԱԴԱ ՍԱՆՏՐՔՃԸԼԱՐ ՓՈՂՈՑ — 109

Երբեմն Քօմթի Շահինի եւ յետոյ «Կլուառ» անուամբ մեր վարչութեան ներքեւ գտնուած ծխախոտի գործարանն, այս անգամ կառավարական պաշտօնական ազդարարութեամբ իւր անունն Գամէլիա փոխելով, ըստ նախնոյն ամէն ջան եւ զոհողութիւն չպիտի խնայուի մեր կողմէն աւելի եւս ընդհանրութեան գոհունակութեան արժանանալու, եւ նորա ճաշակը լիովին գոհացնելու համար ․ հետեւաբար կը հրաւիրեմք մեր արգոյ յաճախորդներն, որ փութան պատուել սոյն գործարանն, եւ նորա արտադրութեան ազնիւ եւ ընտիր ծխախոտներէ բաղադրեալ լինելն փորձով հաստատեն ։

Մասնաւոր խնամով նոր ձեռք բերուած Ենիճէի հատընտիր բերքերուն շնորհիւ յաճախորդք կարող են գտնել մեր քով այնպիսի անխառն եւ զուտ հոտաւէտ ծխախոտ եւ գլանիկներ, որոնց գերազանցութեան չեն կարող հաւասարիլ եւ բաղդատութեան մտնել ուրիշ որ եւ է ծխախոտի արտադրութիւնք ․

Թէ Կ․ Պոլսէն տրուած եւ թէ գաւառներէն խրկուած յանձնարարութիւնք ամենայն ճշդութեամբ եւ փութանակի կը կատարուին, ինչ քանակութեամբ որ ըլլան տրուած հրամանները ։

Օտար երկիրներէ եկած յանձնարարութիւնք ըստ մաքսային օրինաց պանդրօլի տուրքէ ազատ են ։

Մթերանոց, Ղալաթա Սանտըգճըլար փողոց թիւ 109 ․
Մասնաճիւղ, Կ․ Պոլիս Պալըք-բազար թիւ 165 ․
ՏԷՄԻՐՃԻԱՓՈՒԼԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ԳԻՆԵՐ

ԾԽԱԽՈՏ

Հին 300 նոց 10 տրամնոց 7 1/2 ղրշնոցն = Նոր 240 նոց 25 կրամնոց 6 ղրշի
» 200 » » » 5 » = » 160 » » » 4 »
» 150 » » » 3 3/4 » = » 120 » « » 3 »
Մնացորդ տեսակներն իրենց պանտրօլի վրայ եղած գիներովն ․

ՍԻԿԱՐ

Հին 300 նոց 25 հատնոց 7 1/2 ղրշնոց = Նոր 240 նոց 25 հատնոց 6 ղրշի
» 200 » » » 5 » = » 160 » » » 4 »
» 150 » » » 3 3/4 » = » 120 » » » 3 »
100 նոց եւ 80 նոցն իրենց նախկին գիներովն ․

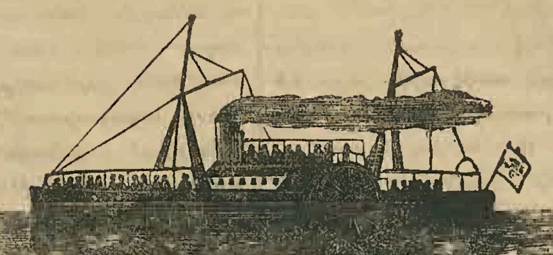

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ
1882 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ
ՄԻՆՉԵՒ ՆՈՅ․ 16

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ	Եւրոպական ճեպեր	Թիւ
2	Եէնիմահալլէէն Մէզարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա, Եէնիքէօյ (Եէնիգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի ։)	18
2 35	Եէնիքէօյ․ Սթէնեա․ Էմիրկ․ Պօյաճըքէօյ․ Ռ․ Հիսար․ Պէպէք․ (Արնավուտգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի․)	19
3	Ռ․ և Ա․ Գավագ․ Եէնիմահալլէ․ Մէզարպ․ Պէօյիւքտ․ Թարապ․ Եէնիք․ (Եէնիգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի․)	20
3 50	Եէնիք․ Սթէն․ Էմիրկ․ Պօյաճ․ Ռ․ Հիսար․ Պէպէք․ (Պէպէքի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	21
4 30	Եէնիմահ․ Մէզարպ․ Պէօյիւքտ․ Թարապիա․ Եէնիք․ Սթէն․ Էմիրկ․ Պօյաճ․ Ռ․ Հիսար․ Պէպէք․ Արնավ․ Գուր․ Օրթաք․ Պէշիկ․ (Ուրբաթ օրերը Սիրքէճի չհանդիպիր) Սիրքէճի	32
7	Եէնիմահ․ Պէօյիւքտ․ Թարապ․ Պէյքօզ․ Բաչապ, Եէնիք․ Էմիրկ․ Գանլըճա․ Ռ․ և Ա․ Հիսար․ Գանտ․ Արնավ․ Չէնկէլք․ Պէյլէր․ Օրթաք․ Գուզկ․ Պէշիկ․ Իւսկ․	23
8 15	Ա․ և Ռ․ Գավագ Եէնիմահ․ Մէզարպ․ Պէօյիւքտ․ Թարապ․ Պէյքօզ․ Եէնիք․ Էմիրկ․ Պօյաճըք․ Ռ․ Հիսար․ Պէպէք․ Արնավ․ Գուրուչ․ Օրթաքէօյ․ Պէշիկթ․ (Ուրբաթ օրերը Սթէնեա)	20
10	Մէզարպուրնուէն Պէօյիւքտէրէ․ Թարապ․ Եէնիք․ Էմիրկ․ Ռ․ Հիսար․ Արնավ․ Օրթաք․ Պէշիկթ ․	28
	Արնավուտի ճեպեր	
2	Պէպէք․ Արնավ․ Գուր․ Օրթաք․ Պէշիկթ․	21
2 45	Արնավ․ Գուր․ Օրթաք․ Պէշիկթ․	23
3 15	Պէպէք, Արնավ․ Գուրուչ․ Օրթաք․ Գուզկ․ Պէշիկ․ Գապաթաշ․	28
4	Արնավ․ Գուր․ Օրթաք․ Պէշիք․	18
4 30	Պէպէք, Արնավ․ Գուր․ Օրթ․ Պէշիկ․ Գապաթ․	19
10 35	Պէպէքէն ուղղակի կամուրջ․	19
	Ասիական ճեպեր	
1 45	Վանիք․ Չէնկէլք․ Պէյլէրպ․ Գուզկ․ Գապաթ ․	32
2 15	Պէյք․ Բաչապ․ Ռ․ Փ․ մահ․ Գանլ․ Ա․ Հիսար․ Գանտ․ (Գանտիլլիի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) Ուրբ․ օրերը Վանիք․ Չէնկ․ Պէյլէրպ․ Գուզ․	1
2 50	Գանտ․ Վանիք․ Չէնկէլք․ Պէյլէրպ․ Գուզ․ (Բացի ուրբաթէ)	4
3	Պէօյիւք․ Թարապ․ Պէյքօզ․ Բաչապահճէ․ Գանլըճա․ Ա․ Հիսար․ Գանտ․— Գանտիլլիի շոգենաւին պիտի հաղորդակցի․ (Ուրբ․ օրերը Վանիք․ Չէնկ․ Պէյլէրպ․ Գուզկ․ Իւսկ․)	17
3 30	Գանտ․ Վանիք․ Չէնկ․ Պէյլ․ Գուզ․ Գապ․ Գանտ․ (ժամ 3 3/4ին Գանտ․ շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի	22
4 30	Գանտիլ․ Վանիք․ Չէնկ․ Պէյլէրպ․ Գուզկ․ Իւսկիւտար․ (Բաց ի ուրբաթէ) ․	
8 45	Պէօյիւքտ․ Պէյքօզ, Բաչպ․ Գանլճ․ Ա․ Հիսար, Գանտ․ Վանիք․ Չէնկ․ Պէյլէրպ․ Գուզկ․ Իւսկ․ (Ուրբաթ օրերը Ռ․ Փ․ մահ․)	22
10 25	Վանիքէօյէն ուղղակի կամուրջ․	1

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ		Թիւ
	[illegible] Էմիրկ․ Եէնիք․ Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ, Մէզարպ․	
3 45	Գապաթ․ Իւսկ․ Պէշիկթ․ Գուզկ․ Օրթաք․ Պէյլէրպ․ Չէնկէլք․ Արնավ․ Գանտ․ Ա․ և Ռ․ Հիսար, Գանլ․ Էմիրկ․ Եէնիք․ Բաչապ․ Պէյքօզ Թարապ․ Պէօյիւքտ․ Եէնիմահ ․	23
5 30	Գապաթ․ Պէշիկթ․ Օրթաք․ Գուրուչ․ Արնավ․ Պէպէք, Ռ․ Հիսար, Պօյաճ․ Էմիրկ․ Սթէն․ Եէնիք, Պէյքօզ, Թարապ․ Պէօյիւք․ Մէզարպ․ Եէնիմահ․ Գավագլար ․	20
6 45	Իւսկ․ Պէշիկթ․ Գուզկ․ Օրթաք․ Պէյլէրպ․ Չէնկ․ Արնավ․ Գանտ․ Ռ․ Հիսար․ Գանլ․ Էմիրկ․ Եէնիք․ Թար․ Պէօյիւքտ․	22
8 30	Պէշիկթ․ Օրթաք․ Արնավ․ Պէպէք, Ռ․ Հիսար, Էմիրկ․ Եէնիք․ Թարապ․ Պէօյիւք․ Մէզարպ․	28
10 30	Պէպէք, Ռ․ Հիսար․ Պօյաճ․ Էմիրկ․ Սթէն․ Եէնիք․ Թարպ․ Պէօյիւքտ․ Մէզարպ․ Եէնիմ․	18
11 10	Եէնիք․ Թարապ․ Պէօյիւքտ․ Մէզարպ․ Եէնիմահ․	20
11 20	Պէպէք, Ռ․ Հիսար, Պօյաճ․ Էմիրկ․ Սթէն․ Եէնիք․	19
	Արնավուտ ճեպ	
3 30	Ուղղակի Արնավ․	18
4	» Պէպէք․	19
9 30	Պէշիկթ․ Օրթաք․ Գուրուչ․ Արնավ․ Պէպէք, —Վոսփորի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի ի Ռ․ Հիսար ․	19
10 35	Պէշիկթ․ Գուզկ․ Պէյլ․ Գուրուչ․ Արնավ․	4
11 5	Գապաթ․ Պէշիկթ․ Օրթաք․ Գուրուչ․ Արնավ․ Պէպէք․ (Եէնիք․ շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) ․	22
11 40	Պէշիկթ․ Օրթաք․ Գուրուչ․ Արնավ․ Պէպէք․	28
12	Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Գուրուչէշմէ, Արնավուտքէօյ ․	23
	Ասիական ճեպեր	
2 45	Իւսկ․ Գուզկ․ Պէյլ․ Չէնկ․ Ա․ Հիսար, Գանլ․ Եէնիք․	21
3 45	Ուղղակի Գանտ․ (Բաց ի ուրբաթէ) ․	1
9 40	Գապաթ․ Գուզկ․ Պէյլ․ Չէնկէլ․ Վանիք․ (Գավագի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի․)	1
10 15	Օրթաք․ Վանիք․ Գանտ․ Ա․ Հիսար Գանլ․ Բաչապ․ Պէյքօզ Մէզարպ․ Ա․ և Ռ․ Գավաք ․	17
10 50	Իւսկ․ Գուզկ․ Պէյլէրպ․ Չէնկ․ Վանիք․ Գանտ․ Բացի ուրբաթէ (Պէյքօզի շոգենաւին պիտի հաղորդակցի ի Գանտիլլի․)	21
11 10	Գանտ․ Ա․ Հիսար, Գանլ․ Ռ․ Փ․ մահ․ Բաչապ․ Պէյք․ — Ուրբաթ օրերը ժամ 11ին Գուզկ․ Պէյլէրպ․ Չէնկ․ Վանիքէօյ հանդիպելով․	1
11 40	Գապաթ․ Գուզկ․ Պէյլէրպ․ Չէնկ․ Վանիք․	32

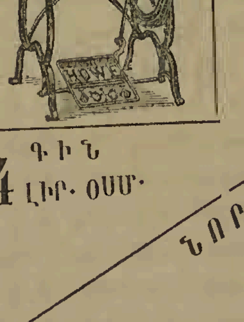

ԱԶԳ
ԱՌ ԴԵՐՁԱԿՍ
ԵՒ ԿՕՇԿԱԿԱՐՍ

ՆՈՐ ՄԵՔԵՆԱՅ ԿԱՐԻ Թ․
NATALIS 3
(ՆԱԹԱԼԻՍ)

ԳԻՆ
4 ԼԻՐ․ ՕՍՄ․

ԱՄՈՒՐ
ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ ԿԱՆՈՆԱՒՈՐ
Իւր ամէն երկրորդական գործիքներով, և վերջին կատարելութեամբ․

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ
Վաճառատուն) Հաճօբուլոյ խան 17—Կ․ Պոլիս
ԷՄ․ Ժ․ ՄԷՐՃԱՆՈՖ) Վոյվոտա փողոց 13—Ղալաթիա

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա 10 Նոյ․

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ
(Օսմ․ ոսկին 100 գրուշի հաշուով)
Լոնտրա 3 ամիս, գրշ 109 5/8 առ Անգլ․ լիր
Փարիզ 3 » Ֆր․ 23, 02 1/2 առ Օսմ․ լիր

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմ․ Գոնս․ գոցուեցեալ	12, 25
բացուեցեալ	12, 27
կէս օրէն	12, 27
Եգիպտ․ միաց․ բաց․ ոսկի	76, (գ․ կ․) Անգլ․ լիր
Սօսիէթէ Ժէնէրալ 6 0/0	5,15
» Օթօման	4,
Կ․ Պոլսոյ Պանքան	9,
Քրէտի Ժէնէրալ 6 0/0 Օսմ․ լիր	6,
Փոխ․ 1863 (Մուքթ) 6 0/0 Ֆր․	—
» 1865 » 5 0/0	74,
» 1869 (Քէնար) 6 0/0	63,
» 1872 (Գօն տիւ Թրէզոր)	23 75
» 1873 (Բէնար) 6 0/0	58 30
Ռումէլիի երկաթուղի	52,50
[illegible] գ․ կտ․	191,
Թրամուէյ (Զ․ Կ․) Օսմ․ լիր	330
Թղթադրամ »	1030
[illegible]	—
[illegible]	30

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ
(Օսմ․ ոսկին 100 գրշէն)

	Դշ․
Անգղիական ոսկի	109 37
Ֆրանսական »	87 31
Ռօլ	90 8
[illegible]	51 20
[illegible] (գարիք)	922
» արծաթ (Նոր)	91
Մէճիտիէի տարբերութիւն	107 36
Վեցնոց	124 30
Հինգնոց	207 20
Մէճիտիէ	204

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 21 Նոյեմ

Անգլ․ Գոնս․	101 15/16
Օսմ․ »	11 5/8
Փոխ․ 1865	14 1/2
» 1869	12 7/8
» 1871	69
» 1872	23
» 1873	11 1/2
» 1877	81 1/4
Գանք Օթօման	19 1/8
Ռուս․ փոխ․ 73ի	84 1/2
Եգիպտ․ միացեալ	67
» արտօնեալ	90 1/4
Տայրա Սանիէ	68
Փոխ․ Ռօչիլտ	91 1/4
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ	25.47

Փարիզ 21 Նոյեմ․

Գաղղ․ Գոնս․ 5 0/0	115.77,50
» » 3 0/0	79.32,50
Օսմ․ Գոնս․	11.57,50
Փոխ․ 1865	Ֆր․
» 1869	61
» 1873	55
Օսմ․ Երկաթուղի	53
Գանք Օթօման գ․ կ․	731,25
Քրէտի Լիօնէ գ․ կ․	572,50
Ռուս․ փոխ․ 5 0/0 (1877)	—
» » Արեւելեան	89,50
Իտալ․ Գոնս․	89,65
Եգիպտ․ միացեալ	338,75
Փոխանակագիր Լոնտ․ վրայ	25,23

Վիէննա 21 Նոյեմ․

Փոխ․ Լոնտրայի վրայ	119,60
Ռումէլիի երկաթուղի	— —

ԿԷՍ ՕՐ 7,18